

SZAKDOLGOZAT

Szilvási Petra

2020

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
KÜLKERESKEDELMI KAR
NEMZETKÖZI GAZDÁLKODÁS SZAK
Nemzetközi üzletfejlesztés specializáció

HAMISÍTOTT TERMÉKEK A NEMZETKÖZI KERESKEDELEMBEN,
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A MAGYAR PIACRA BEÁRAMLÓ
ÁRUCIKKEKRE

Belső konzulens: Dr. Csekő Katalin

Készítette: Szilvási Petra

Budapest, 2020

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	6
1. A HAMISÍTOTT TERMÉK FOGALMA, TÍPUSAI	7
1.1 Fizikai termékek hamisítása	8
1.2. Szoftverek, online elérhető tartalmak hamisítása	15
2. HAMISÍTOTT ÁRUK KERESKEDELMÉNEK JELLEMZŐI	26
3. VÉDETT TARTALMAK ILLEGÁLIS HASZNÁLATA	30
4. ILLETÉKES SZERVEZETEK ÉS STRATÉGIÁJUK	43
4.1. Európai Gazdasági és Szociális Bizottság	43
4.2. Az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (EUIPO)	45
4.3. Office of the United States Trade Representative (USTR)	46
4.4. Hamisítás Elleni Nemzeti Testület (HENT)	48
4.4.1. A hamisítás elleni nemzeti stratégia	49
4.5. Egyéb megoldások a hamisítás ellen	50
ÖSSZEFOGLALÁS	52
IRODALOMJEGYZÉK	54
MELLÉKLETEK	59
1. Melléklet: A hamisítás és kalózkodás elleni fellépésre vonatkozó közösségi jogszabályok ismerete (Forrás: HENT-füzetek 2.)	60
2. Melléklet: Hamis termékek tudatos vásárlására való hajlandóság (Forrás: HENT-füzetek 2.) 61	61
3. Melléklet: A hamis termékek vásárlásának lehetséges okai (Forrás: Hamisítás Elleni Nemzeti Testület)	62
4. Melléklet: A válaszadók megoszlása a márkás és eredeti termékekről alkotott véleményük alapján (Forrás: Hamisítás Elleni Nemzeti Testület)	63
5. Melléklet: A fogyasztók és hamisítók büntetésének összefüggése (Forrás: Hamisítás Elleni Nemzeti Testület)	64
6. Melléklet: A 2009-ben nem legális forrásból tartalmat letöltők aránya (Forrás: HENT-füzetek 2.)	65
7. Melléklet: Illegális letöltő oldalak, források használata (Forrás: Hamisítás Elleni Nemzeti Testület)	66
8. Melléklet: Az illetéktelen IPTV-hez hozzáférő lakosság aránya az Európai Unió tagállamaiban (Forrás: Eurostat Household Survey)	67
9. Melléklet: Hozzáférés a kalóztartalmakhoz típus és eszköz szerint (Forrás: Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala)	68

10.	Melléklet: Az általam készített kérdőív.....	69
11.	Melléklet: Kérdőívhez tartozó szocio-demográfiai adatok (Forrás: saját szerkesztés) .	74
12.	Melléklet: Szerzői nyilatkozat eredetiségről	76

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Kétes eredetű tartalmak online megtekintésének és letöltésének összehasonlítása (Forrás: saját szerkesztés)	32
2. ábra: Legális alternatívák ismeretének és használatának összehasonlítása (Forrás: saját szerkesztés)	34
3. ábra: A legális streaming szolgáltatásért elkérhető maximális havidíj a válaszadók szerint (Forrás: saját szerkesztés)	35
4. ábra: Nem jogtiszta oldalak használatának lehetséges veszélyei (Forrás: saját szerkesztés)	42

BEVEZETÉS

Szakedolgozatom témájának a termékhamisítást választottam, különös figyelmet szentelve a hazánkban lezajló folyamatokra. Véleményem szerint a hamisítványok terjedése egy aktuális jelenség, az online lebonyolódó vásárlások ugrásszerű növekedésének köszönhetően (Piac és Profit, 2020) pedig a kétes eredetű termékek is egyre nagyobb számban jelenhetnek meg a piacon. A fogyasztók rendszerint csak akkor szembesülnek azzal, hogy nem az eredeti terméket kapták kézhez, amikor az adásvétel már lebonyolódott, és a hamisítványokat forgalmazó vállalkozások gyakran visszatérítésre nem adnak lehetőséget. Vállalati beszerzések során még nagyobb veszélyt jelenthet a nagy tételben zajló rendelések során a hamis áruk jelenléte a piacon, mivel külalakra megegyezhetnek az eredeti termékkel, azonban minőségük messze elmarad az elvárttól. További veszélyforrás a profitérdekelt gazdasági szereplők számára, ha a hamisítás ténye a gyártási folyamatok befejezése után derül ki, amikor a produktum már kikerült az üzletek polcaira, és a fogyasztók negatív visszajelzései alapján értesül a vállalat a minőségileg nem megfelelő alapanyagok, részegységek beszereléséről a késztermékbe. Ez a jelenség még azt is vonhatja maga után, hogy a vásárlók elpártolnak a szóban forgó árucikk vásárlásától, esetleg magától a márkától is, és másokat is erre a döntésre buzdítanak.

Szintén egy jelenkori problémát jelent az online elérhető tartalmak, mint például filmek, zenék, sorozatok, szoftverek hamisítása, hiszen ebben az esetben még nehezebb kiszűrni a nem jogtisztá termékeket. Számos olyan tartalommegosztó oldal elérhető napjainkban hazánkban is (pl. Netflix, HBO Go, Disney Plus), ahol bizonyos összegű havidíjért cserébe korlátlanul böngészhetnek az érdeklődők a szolgáltatók által megvásárolt, eredeti tartalmak között. Véleményem szerint azonban továbbra is az a jellemző tendencia Magyarországon, hogy a fogyasztók inkább néznek kétes forrásból származó, nem megfelelő minőségű (pl. homályos, moziban kamerával felvett) tartalmakat, minthogy fizessenek azért, ami ingyen is elérhető számukra. Gyakran nincsenek is tisztában azzal, hogy ezen illegális tartalmak másokkal történő megosztása, rendszeres fogyasztása büntethető.

Kutatásom célja, hogy megvizsgáljam a hamisított termékek nemzetközi kereskedelmének aktuális tendenciáit, nagy hangsúlyt fektetve a hazai piacot érintő fizikai és online tranzakciókra, és a magyar fogyasztók a témához viszonyuló attitűdjére. Ezen kívül tanulmányozni szeretném a hazai felhasználók szabályozásokkal kapcsolatos ismereteit, illetve az online elérhető hamis tartalmak fogyasztási szokásait, melyhez az általam végzett primer kérdőíves kutatás nyújt segítséget. A kérdések nagy része a Hamisítás Elleni Nemzeti Testület

(HENT) 2009-től 2019-ig terjedő kutatásának ide vonatkozó fejezetén alapul az eredmények összehasonítása végett, azonban a jelenség vizsgálata során felmerülő egyéb, a kutatás szempontjából érdekesnek vélhető szempontokkal kiegészítve. Ezen céloknak megfelelően három hipotézist fogalmaztam, melyek a következők:

1. Nemzeti és nemzetközi szervezetek folyamatosan hoznak meg intézkedéseket a hamisított termékek kereskedelmének visszaszorítása érdekében, viszont az átlagos magyar állampolgár sem hallgatólagos tudással, sem közvetlen tapasztalattal nem rendelkezik az illegális letöltés szankcionálását illetően.
2. A magyar fogyasztók leginkább anyagi megfontolásból vásárolnak vagy használnak hamisítványokat, de ha nem lenne lényegesen drágább az eredeti termék, akkor arra esne a választásuk a kétes eredetűvel szemben.
3. A magyar felhasználó nem hajlandó olyan online elérhető tartalomért fizetni, ami ingyen is elérhető valamilyen módon a számára, még akkor sem, ha ez nem teljesen legális.

A felsorolt állítások vizsgálatára dokumentumelemzést, a HENT által végzett kutatás önálló vizsgálatát, majd az általam végzett primer kutatás eredményeivel való összehasonlítást határoztam meg módszerként. Az adatokat Excel táblákba gyűjtöm ki, és az elemzéshez szükséges adatok függvények segítségével kerülnek meghatározásra. Ahhoz, hogy a hamisított termékek kereskedelméről átfogó képet kapjunk, mindenképpen szükséges ismernünk a hamisítás, hamisítvány fogalmát, a dolgozatban részletezett típusait, melyet a következő fejezetben fogok ismertetni.

1. A HAMISÍTOTT TERMÉK FOGALMA, TÍPUSAI

Hamisításnak nevezzük azt a szövetségi és állami bűncselekményt, amely magában foglalja az áruk előállításától a forgalmazásáig terjedő folyamatot, melynek során a produktumok más neve alatt és annak engedélye nélkül kerülnek a piacra. A hamisított termékek általában gyengébb minőségű alkatrészekből kerülnek összeszerelésre azzal a céllal, hogy a gyártók megpróbálják eladni azokat a fogyasztók által ismert, márkás, megbízható termékek olcsó hasonmásaiaként. Az árucikkek hamisítása napjainkban már rengeteg iparágra kiterjedt, beleértve ruházati termékeket, kiegészítőket, szoftvereket, zenéket, cigarettát, gyógyszereket, gépjárműalkatrészeket, játékokat, elektronikát és a fogyasztási cikkeket. (International AntiCounterfeiting Coalition, 2020)

A hamisítók elsősorban azért érnek el tevékenységük által nagy sikereket, mert a fogyasztók azon vágyára alapoznak, hogy ők a lehető legjobb, legmárkásabb terméket szeretnék megvásárolni a lehető legalacsonyabb áron. De ez az alacsony ár veszélyeket is rejthet a gyanútlan, jóhiszemű vásárlók számára, mert ezeket az árukat gyakran olcsó, nem megfelelő minőségű, veszélyes alapanyagokból állítják elő, amelyek veszélyeztethetik a fogyasztók egészségét és biztonságát. Továbbá a hamis weboldalakon keresztül árusított termékek, illegális streaming szolgáltatások igénybevétele esetén ellophatják a személyes és hitelkártya adatokat visszaélés céljából. A hamisítók gyakran nem fizetnek tisztességes béreket, juttatásokat, valamint nem megfelelő munkakörülmények között sokszor kényszer és gyermekmunkát alkalmaznak termékeik előállításához, illetve a szervezett bűnözéssel is kapcsolatba hozhatók. Így azok, akik a hamis árucikkeket megvásárolják, hozzájárulnak ezen illegális tevékenységek támogatásához. (International AntiCounterfeiting Coalition, 2020)

Szakdolgozatomban a hamisítványok két fajtájával fogok részletesebben foglalkozni: a fizikai termékek hamisításával, illetve a szoftverek, online elérhető tartalmak szerzői jogaival való visszaéléssel. Mindkét kategóriában a hamisságra utalhat a rendkívül alacsony ár, valamint fizikai árucikkek esetében, ha csomagolás nélkül kínálják, vagy nem megfelelő a csomagolás minősége, esetleg nyomtatási hibák találhatók rajta, például homályos képek, elgépelések, nyelvtani hibák. Ezen kívül gyanúra adhat okot mindkét típus esetében, ha nem olyan környezetben kínálják az árut, ahol az általában elvárható lenne (pl. márkabolt helyett piacon). Online történő vásárlások esetében gyakori jelenség, hogy a hamisítványokat forgalmazók más honlapokról lopott képeket töltenek fel, hogy professzionálisnak, valódinak tűnjenek. Ilyenkor is árulkodó lehet a termékleírásban, vállalkozás adataiban történt számos elgépelés, nyelvtani hiba jelenléte. (International AntiCounterfeiting Coalition, 2020)

1.1 Fizikai termékek hamisítása

Kétségtelenül a legszerteágazóbb és a legnagyobb múltra tekint vissza a fizikai termékek hamisítása. Világszerte a leggyakoribb a márkás, jó minőségű ruházati áruk, kiegészítők olcsó utánzatának gyártása, de ezenkívül napjainkban egyre inkább előfordul, hogy megbízható elektronikai termékeket gyártó vállalatok is áldozatul esnek a hamisítók tevékenységének. Jó példa erre a Xiaomi vállalat, mely 2019-ben hívta fel fogyasztói figyelmét arra, hogy márkaneve alatt napvilágot láttak olyan termékek és hozzávaló kiegészítők, amelyek a hivatalos kiadási dátum előtt jelentek meg Új-Delhiben. A rajtaütések során több mint 2000 hamis

árucikket foglaltak le a hatóságok. A hamisítványok négy beszállítótól érkeztek a helyszínre, melyek már évek óta folytatták tevékenységüket.

A hazai tendenciákba betekintést ad a Hamisítás Elleni Nemzeti Testület és kiadványai. 2010-ben a HENT a Magyar Szabadalmi Hivatallal közreműködve adta ki a második füzetét „Tények és adatok a hamisításról Magyarországon” címmel. Többek között az általam felállított első hipotézisre is részben választ ad a füzet azon fejezete, melyben a hamisítással kapcsolatos tájékozottságot elemzi az Európai Unió tagállamainak viszonylatában. Forrásként az Európai Bizottság Eurobarométer (2010) felmérését adja meg, mely szerint a hamisítással kapcsolatos szabályozást az uniós állampolgárok háromnegyede jól ismeri. A magyar állampolgárok tudása megegyezik az uniós átlaggal, a válaszadók 74%-a jól válaszolt a kérdésekre (lásd. 1. Melléklet). (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2010) Ezen adatok az általam felvetett hipotézist cáfolják, vagyis a magyar állampolgárok igenis rendelkeznek aktuális tudással a hamisítással kapcsolatos nemzetközi szabályozást illetően. Figyelembe kell azonban venni, hogy a felmérés 2010-ben keletkezett, a diagrammhoz használt adatok pedig megelőzik ezt az évet, így a hipotézis pontosabb vizsgálatára az általam készített kérdőíves kutatás fog aktuális válaszokkal szolgálni.

A felmérés a hamisított termékek vásárlásának körülményeit, motivációit is vizsgálja. A kérdésekre adott válaszokból kiderül, hogy hazánkban az uniós átlagnál (22%) többen vásároltak már legalább egyszer jóhiszeműen hamis terméket (35%). Az Európai Unió területén belül a legtöbb hamis árucikk a ruházati termékek közül kelt el, a válaszadók 38%-a vásárolt belőlük. Érdekes tény, hogy 2010-ben a válaszadók csupán 4-4%-a szerzett be nem eredeti forrásból szoftvereket, míg a filmek és zenék aránya meghaladta a 10 százalékot. A kutatás eredményei alapján a magyar fogyasztók többsége az uniós átlaggal megegyezően nem tartja elfogadható indoknak a hamisított termékek vásárlásával kapcsolatban azt a tényt, hogy az eredeti termék ára túl magas, mindössze 26% értett egyet ezzel az állítással. A megkérdezett hazai állampolgárok nagyobb egyetértésüket fejezték ki abban a kérdésben, hogy ezen eredeti árucikkek beszerzése elfogadható, ha beszerzésük más módon nem vagy nehezen lehetséges (27%). Luxuscikkek esetében szintén engedékenyebb volt Magyarország az uniós átlagnál (23%), a megkérdezettek 26%-a vásárolna hamis luxuscikket a kedvezőbb ár miatt. Végül a legfőbb érv a magyar fogyasztók szerint a hamis termékek vásárlásának elfogadhatósága mellett az, ha az eredeti termék minősége nem lényeges (31%). (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2010)

A 2010-es felmérés szerint a budapestiek és a 30 év alatti korosztály a legnyitottabb a különböző típusú hamisított áruk iránt. Hazánkban is megfigyelhető, hogy a ruházati termékek körében történik jellemzően hamisítványok vásárlása, ezt követik az illatszerek és a CD/DVD kategóriája. A felmérés 2009-es és 2010-es adatokat vet össze, melyekből kiderül, hogy egy év leforgása alatt közel a felére csökkent szinte minden kategóriában a vásárlási hajlandóság. Egyedül az élelmiszerek és gyógyszerek tekintetében maradt változatlan azok száma, akik bármikor vásárolnának ilyen hamisítványokat, azonban ez sem számottevő, mindössze 2 és 1 százalék (lásd 2. Melléklet). (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2010)

A Hamisítás Elleni Nemzeti Testület 2010-ben publikált kutatási eredményei rendkívül érdekesnek bizonyultak, azonban mivel napjainkig 10 év telt el kiadása óta, nem tekinthetjük a mostani helyzetre teljes mértékig relevánsnak. Készült azonban ugyancsak a HENT által egy 2019 szeptemberében közzétett kutatási jelentés, mely 2009-től 2019-ig vizsgálta a hamisított árucikkekkel és az illegális forrásból származó, szerzői jog által védett tartalmakkal kapcsolatos Magyarországon jellemző lakossági attitűd alakulását. A tanulmányozott időszakban az előző felméréshez hasonlóan kiugróan magas volt a hamisított ruházati termékek vásárlásának aránya, 15-20% között mozogva. Ezt követik az illatszerek 4-9%-kal, majd az élelmiszerek és a programok kevesebb, mint 5%-kal. A jelentésben megállapításra került, hogy a legfőbb tényezők, melyek a hamis termékek vásárlására hatással vannak, a fogyasztók életkora és a háztartás jövedelme. A 2010-es kutatással ellentétben a fiatal középkorúak (31-45 év közöttiek), és az alacsony jövedelmi kategóriákba tartozók (első és második jövedelmi ötöd) hajlamosabbak leginkább ilyen produktumokat vásárolni. További különbség a 2010-es HENT-füzetben található felméréssel, hogy míg ott egyértelműen megállapítható volt, hogy a válaszadók neme befolyásolja a hamis termékek vásárlását, a friss elemzés eredményei azt mutatják, hogy férfiak és nők közel azonos arányban szereznek be ilyen árucikkeket. Ezenkívül a településtípus sem gyakorolt hatást a fogyasztói attitűdre 2019-ben. Azok a lakosok, akik vásároltak hamisított terméket a megkérdezés előtti egy évben a 2019-es adatok alapján átlagosan azért tették ezt, mert az árucikk jelentősen olcsóbb volt (51%), és/vagy nem volt gond a minőséggel (46%). Mindössze 31% nem törődött az árucikk hamis voltával, mivel szüksége volt az adott produktumra, és csupán 2% nevezett meg egyéb indokot a vásárlás hátterében. 2019-ben nem eredeti ruházati termékekre leginkább a kedvező árak miatt esett a választás (60%), míg a többi árucikk esetében (illatszer, élelmiszer, CD/DVD, programok, gyógyszerek) a megfelelő minőség indokolta a fogyasztói döntést (lásd. 3. Melléklet). Arra a kérdésre, hogy az eredeti terméket választották volna-e a megkérdezettek, ha annak az ára nem lett volna

sokkal drágább a hamisnál, általánosan elmondható, hogy „igen” (kategóriák átlaga 72%). Szinte a legtöbb iparág esetében elmondható, hogy ha termékeiket szinte olyan alacsony áron kínálnák, mint a hamisítók, egyértelműen az ő javukra dőlné el a verseny. Ezek közül kiemelkedik az illatszerek piaca, ahol a válaszadók 83%-a választaná az eredeti árucikket a hamisítvány helyett, ha az nem lenne sokkal drágább. Gyógyszerek esetében azonban nem volt ilyen egyszerű eldönteni a magyar fogyasztóknak a kérdést, a válaszok közel fele (45%) „nem tudom” volt. (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2019)

A gyógyszerhamisítás különösen veszélyes jelenség, ugyanis hiába az alacsony ár, ha súlyos egészségügyi kockázatnak lesz kitéve általa megvásárlója. Az OECD adatai szerint az utóbbi években folyamatosan nőtt a hamis gyógyszerek jelenléte a piacon. 2016-ban ezen termékek globális kereskedelmének értéke 4,4 milliárd USD-t tett ki. A hamisított gyógyszerek többsége antibiotikum, de nagy arányban gyártanak impotencia kezelésére használatos hamisítványokat, valamint fájdalomcsillapítókat, malária gyógyításához szükséges készítmények utánszárait. A gyógyszerhamisítás komoly veszélyeit szemlélteti, hogy becslések szerint 72.000 és 169.000 közé tehető azoknak a gyerekeknek a száma évente, akik meghalnak tüdőgyulladásban, miután hamis gyógyszereket kaptak, illetve a maláriaellenes készítmények hamisításának eredményeként további 116.000 haláleset történhet a világban. (OECD, 2020) A HENT kutatásának kérdései között szerepelt, hogy találkoztak-e a megkérdezettek a gyógyszerhamisítás veszélyeire figyelmeztető felhívásokkal. A felnőtt magyar lakosok mindössze 34%-a látott 2019-ben ilyen hirdetéseket, ami 10 százalékpontos emelkedést jelentett a 2018-as év adataihoz képest. A legtöbben televízióban láttak gyógyszerhamisításellenes felhívást (22%), interneten 11%, újság és rádióban mindössze 5-5%, míg a gyógyszertárakban plakát formájában csupán 4% találkozott ilyen hirdetésekkel. A válaszadók 18%-a nem emlékezett, hogy ilyen hirdetményekkel találkozott volna a vizsgált időszakban. (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2019)

A kutatás eredményei szerint a legtöbb hamisított terméket kategóriától függetlenül a piacokon vagy az utcán szerzik be a fogyasztók, egyedül az illegálisan másolt, letöltött számítógépes programok, szoftverek forrásaiként jelölték meg az internetet vagy ismerőseiket, barátait. Hasonló volt a helyzet a nem gyógyszertárban vásárolt gyógykészítmények esetében, mivel a piacon, utcán és boltokon kívül nagy arányban szerepeltek az ismerősök, barátok is. A jelentés készítői megvizsgálták, hogy milyen tényezők állhatnak ennek a jelenségnek a hátterében. Legnagyobb arányban a nélkülözők (alsó és második jövedelmi ötöd – 29-29 százalékuk), majd a Közép-Dunántúlon (25 százalékuk), Észak-Alföldön (24

százalékuk) és a Dél-Dunántúlon (24 százalékuk) élők vásároltak piacon hamis terméket legalább egyszer a vizsgált időszakban, valamint a 31-45 év közötti korcsoport (24 százalékuk). (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2019)

A világmárkák hatalmas összegeket költenek arra, hogy termékeiket a fogyasztók a jóléttel, gazdagsággal, magas életszínvonallal kössék össze, különösen igaz ez a ruházati termékek esetében. Egy szép, márkás ruhadarab viselése elismerést válthat ki a közösségben. Nagyon sokan vágnak erre az érzésre, azonban kevesen vannak, akik ezt meg is tudják fizetni. A hamisítók azt a vásárlói réteget célozzák meg termékeikkel, akik az alsó jövedelmi kategóriákba tartoznak. Az olcsó utánpótlások azonban gyakran nem felelnek meg minőségileg az elvárásoknak, nyomtatott pólók esetében pár mosás után elkezdhet kopni a felirat, és ezzel oda a jó üzlet kötése miatt érzett boldogságnak. A Hamisítás Elleni Nemzeti Testület kutatási jelentésében a márkahűség kérdését is vizsgálták. A 4. mellékletben megtalálható diagram alapján elmondható, hogy a megkérdezettek 50 százalékának fontos, hogy a termék, amit megvásárol, márkás és eredeti legyen. Ez a csoport nem eshet áldozatául a hamisítók tevékenységének, ugyanúgy, mint az a 20% sem, aki inkább eredetiségpárti, mint márkahű fogyasztó. A hamisítványok gyártóinak egyértelmű célcsoportja a magyar vásárlók esetében az a 3%, akik szeretnék márkás árucikkeket birtokolni, azonban nem fontos számukra, hogy az adott termék hamis-e vagy sem. A második legnagyobb csoport (27%) véleménye szerint nem törődik sem a márkával, sem az eredetiséggel, így valószínűleg az ár lehet döntő a számukra, vagy a beszerzés egyszerűsége, ami ugyancsak a hamisítóknak kedvez (pl. piacon árult hamisítványok). A kutatás a továbbiakban annak a két csoportnak a szocio-demográfiai adatait elemezte, akik valóban márkahűek, illetve akik teljesen érzéketlenek voltak a termékek márkajelzése iránt. Ez alapján megfigyelhető, hogy azok a fogyasztók, akik nagyon jó egészségi állapotnak örvendenek, 18 és 30 év vagy 35-45 év közötti életkorúak, Budapesten vagy Közép-Magyarország területén található az állandó lakóhelyük, valamint rendelkeznek egyetemi vagy főiskolai diplomával, valószínűleg egyáltalán nem döntenek a hamisított árucikkek megvásárlása mellett. Ezzel ellentétben azok a magyar lakosok, akiknek rossz az egészségi állapota, az Észak-Alföldön vagy városban élnek, jövedelmi helyzetük alapján nélkülözőnek számítanak (alsó és második jövedelmi ötöd), továbbá idősek (61 éven felüliek) nevezhetők márkáérzéketlennek, válhatnak nagyobb valószínűséggel a hamisítványok előállítóinak célcsoportjává. (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2019)

Saját kérdőívemben is szerepeltek kérdések arra vonatkozóan, hogy mit gondolnak a válaszadók a hamis termékekről, hogyan viszonyulnak azokhoz, ezért érdekes lehet a HENT

kutatási jelentésének ezen szakaszát is megvizsgálni. A jelentés ezen alfejezetében állítások szerepeltek, melyekre a megkérdezettek háromféleképpen válaszolhattak: vagy teljesen egyetértettek az adott mondat tartalmával, vagy egyáltalán nem értettek azzal egyet, valamint meg volt adva egy köztes lehetőség is. Azzal az állítással, miszerint „a hamis termék van olyan jó minőségű, mint az eredeti”, a magyar fogyasztók több mint fele (2019-ben 59%) nem értett egyet. A szocio-demográfiai adatok alapján a legnagyobb arányban a Közép-Dunántúlon (a megkérdezett lakosok 35%-a) és az Észak-Alföldön élők (33%-a), valamint jövedelmi helyzetük alapján az alsó ötödbe tartozók (31 százaléuk) nem érzékelik a különbséget az eredeti és a hamis áruk között, vagyis szerintük egy hamisítvány van olyan jó minőségű, mint az, amiről másolták. A vizsgált időszak folyamán a válaszadók közel háromnegyede szerint jobban megéri hosszútávon eredeti termékekbe fektetni pénzüket (2019-ben 69%), és 8% gondolta csak másként. Megkérdezték arról is a magyar fogyasztókat, hogy véleményük szerint a gazdasági válság hatására növekedhet-e a hamisított termékek kereslete, többen vásárolnak-e hamis vagy bizonytalan forrásból származó árucikkeket. 2011 és 2018 között a megkérdezettek átlagosan 75%-a gondolta úgy, hogy ez a jellemző hazánkban, 2019-ben viszont már csak 62% érzett így. Kérdőívem kérdései között is szerepel, hogy kell-e titkolni a lakosoknak a hamis árucikkek birtoklását, esetleg lehet-e ezzel büszkélkedni, hogy milyen jutányos áron jutottak hozzá az adott termékhez. A Hamisítás Elleni Nemzeti Testület kutatásának eredményei azt mutatják, hogy minden vizsgált év folyamán a megkérdezettek több mint fele (2019-ben 56%-a) úgy gondolja, hogy ez nem olyan dolog, amit szívesen osztana meg környezetével. Érdekes azonban, hogy egyre növekszik azoknak a száma, akik nem tartják ezt titkolandónak. Ezt mutatja, hogy míg 2010-ben mindössze 5% válaszolt úgy, hogy büszke arra, hogy az olcsó másolatok vásárlásával milyen jó üzletet csinált, 2019-ben már ennek ötszöröse, azaz a válaszadók 25%-a vélekedett így. Ez magyarázható azzal a jelenséggel is, hogy egyre nő a hamisított termékek jelenléte a piacon, online is egyre több másolt terméket forgalmazó oldallal találkozni, és sokszor csak az ár árulkodik arról, hogy nem eredeti az az árucikk, melyet meg szeretnénk vásárolni. (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2019)

Az előbbieken már említettem, hogy az olcsó hamisítványok súlyos egészségügyi kockázatokkal járhatnak, különösen a gyógyszerek hamisítása esetén. A magyar lakosság jelentős hányada (2019-ben 71%) ért egyet azzal, hogy hamisított terméket vásárolni korántsem veszélytelen. A kutatás során az interneten kínált gyógyszermásolatokhoz kapcsolódó fogyasztói attitűd vizsgálatára is kitértek, miszerint a 2010-től 2019-ig terjedő időszak során

átlagosan 65,6% ismerte fel, hogy a világhálón keresztül kínált gyógyhatású készítmények döntő többségben nem eredetiek. (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2019)

Az egyértelmű, hogy hamisítani nem legális dolog, így aki ilyen tevékenységet folytat, azt büntetőjogi eljárás alá lehet vonni. Nem olyan evidens azonban, hogy a hamisítványok birtokosai, valamint azok a vásárlók, akik nem jóhiszeműen jutnak hozzá ilyen termékekhez, büntethetők-e. A vizsgált kutatási jelentés adatai alapján a magyar fogyasztók 56%-a (2019) ítéli a hamisítást bűncselekménynek, ami az előző évekhez képest csökkenést mutat. A tavalyi évben a válaszadók 17%-a gondolta úgy, hogy a hamisítók nem vétenek a törvény ellen tevékenységükkel, és mindössze a megkérdezettek 35%-a vonná felelősségre a tevékenység eredményeképpen létrejövő árucikkek vásárlóit is. A vizsgált időszakban átlagosan 61,5% vélekedett úgy, hogy a hamisítást elkövetőket, és a hamis árucikkek forgalmazóit szigorúbban kellene büntetni. Ez egy ellentmondás az előző adatokhoz képest, hiszen a fenti eredmények alapján többen lépnének fel erélyesebben a hamisítókkal szemben, mint ahányan azt gondolják, hogy ezek az emberek bűncselekményt követnek el. Ehhez kapcsolódóan kérdőívemben is vizsgáltam azt a kérdést, hogy a jelenleg érvényben lévő törvényi szabályozás mennyire hat elrettentően a hamis termékek vásárlóira. A HENT kutatása alapján 2019-ben a válaszadók közel fele (49%) gondolja úgy, hogy a törvény szigora elrettenheti a fogyasztókat a hamisítványok vásárlásától, és csupán 21% vélekedik ellenkezően. Szintén a témához szorosan kapcsolódik az a kérdés, hogy gyakoribb és hatékonyabb ellenőrzésre lenne-e a szükség a magyar lakosság szerint ahhoz, hogy a hamisítványokat eredményesebben szűrjék ki a hatóságok. Ezzel a megkérdezettek 66%-a értett egyet 2019-ben, míg a korábbi öt évhez képest nőtt azoknak az aránya, akik a köztes válaszlehetőséget választottak (25%). Érdekességként elmondható, hogy a szocio-demográfiai adatok alapján az Észak-Magyarországon és Közép-Dunántúlon élők (az ottani lakosok 80% és 71%-a) és felső középréteg (ezen jövedelmi ötödbe tartozók 72%-a), a 61 évnél idősebb korosztály (az ide tartozók 70%-a), valamint a városban élő lakosság (65%-uk) szeretné szigorúbban büntetni mind a hamisítókat, mind a hamis termékek terjesztőit. Azok a magyar állampolgárok, akik a hamisítványok vásárlóit is büntetnék, legnagyobb arányban a Dél-Alföldön élnek (dél-alföldi válaszadók 49%-a), az alacsony iskolai végzettségűek (a kategóriába tartozók 42%-a), illetve a harmadik jövedelmi ötödbe tartoznak (a középrétegbe tartozók 41%-a). Összefoglalva ezeket az adatokat megállapítható, hogy a magyar lakosság elnézőbb a hamis árucikkek vásárlóival szemben, mint azok gyártóival, forgalmazóival. Azoknak a válaszadóknak az 51%-a, akik szigorúbban büntetnék a hamisítókat, a fogyasztókat is szigorúbban büntetné. Ezzel szemben akik nem

szabnának ki súlyosabb büntetést a hamis termékek előállítóira, azok 67%-a az árucikkek vásárlóival sem tenné ezt (lásd 5. Melléklet). (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2019)

Végül az általam készített kérdőívvel való összehasonlítás miatt kiemelnék még néhány gondolatot a hamisítás gazdasági és társadalmi hatásaival kapcsolatban a HENT által készített kutatási jelentésből. A megkérdezettek kicsit több mint negyede (26% - 2019) gondolja helyesen, hogy a hamisítás elleni küzdelem nemcsak a nagy, nemzetközi márkáknak fontos, hiszen a kis- és középvállalkozások termékei is ugyanúgy áldozataul eshetnek a hamisítók káros tevékenységének, ahogy arra a 2. fejezetben bővebben is kitérek. Sajnálatos módon még 2019-ben is a válaszadók közel fele (46%) szerint ez nem így van. Ezzel ellentétben a magyar lakosság nagy részének (47% - 2019) tudomása van arról, hogy a hamisítás hatására munkahelyek szűnnek meg, és csak kevesebb, mint a válaszok negyede (21%) érkezett az ellenkező válaszlehetőségre. Továbbá a megkérdezettek 66%-a vélekedik úgy a 2019-es adatok alapján, hogy a hamis termékek megvásárlása a szervezett bűnözés bevételét növeli. Végül a válaszadók 58%-a gondolta úgy a tavalyi évben, hogy túl kevés szó esik a nyilvánosságban a hamisítás veszélyeiről. (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2019) Ezek a kérdések az általam készített kérdőívben is szerepelnek, így a 3. fejezetben összehasonlíthatók lesznek az általam gyűjtött adatokkal, és így eldönthető lesz, hogy mennyire helytállóak az általam felállított hipotézisek. Mivel nemcsak fizikai termékeket lehet illegálisan lemásolni, hamisítani, ezért a következő alfejezetben részletesen vizsgálom a szoftverek, online elérhető tartalmak hamisításának jellemzőit, valamint az ehhez kapcsolódó fogyasztói attitűdöt Magyarországon.

1.2. Szoftverek, online elérhető tartalmak hamisítása

Növekvő tendencia a világban, hogy nem csak a kifejezetten kézzel fogható, fizikai termékek hamis másolatait állítják elő, hanem a szoftverek, filmek, zenei tartalmak, könyvek, e-könyvek esetében is egyre nagyobb méreteket ölt a kalóztermékek elterjedése a világhálón. Magyarországon már 2004-ben is 30% vagy afölötti arányokat mutatott ezen tartalmak hamisítása. A kalózpéldányok egyre szélesebb körben való elterjedésének oka lehet, hogy a fogyasztók, felhasználók közel azonos minőségű terméket kapnak jóval alacsonyabb áron vagy teljesen ingyen. Problémát jelenthet azonban, hogy például üzleti szoftverek esetében a garanciális feltételek jóval kedvezőtlenebbek, esetenként nem működnek bizonyos funkciók, hiába hasonlít a program a megvásárlásig az eredetire. Az interneten megtalálható ingyenes film- és sorozatletöltő oldalak komoly károkat okoznak az iparágaknak, mivel ezek a honlapok az eredeti jogtulajdonos kárára szereznek maguknak piacot. Ez a jelenség az egyes országok

gazdaságára is negatív hatást gyakorolhat, mert ennek köszönhetően az állami költségvetésbe kevesebb adóbevétel kerül, mivel az egyes gazdasági szereplők levesebb bevételt tudnak így az adott évben realizálni, csökken az adóalapjuk. (Nádudvari, 2006)

A primer kutatásomhoz tartozó kérdőív az illegálisan letöltött vagy használt/megtekintett online tartalmakkal kapcsolatos fogyasztói attitűdöt vizsgálja hazánkban, így érdekes lehet megtekinteni, hogy a 2010-es HENT-füzetben található kutatásban milyen eredményre jutottak a témában. Az első kérdés, mely a témához kapcsolható, az, hogy vásároltak-e a megkérdezettek az elmúlt egy évben nem jogtiszt, másolt, illegálisan letöltött, nem megbízható forrásból származó árucikkeket. Érdekes tény, hogy a válaszadók több mint háromnegyede (76%) a „nem vásárolt” opciót választotta, így a többi hamisítványok vásárlásáról/letöltéséről szóló kérdés válaszainak elemzése a maradék 24% tapasztalatai alapján történt. (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2010)

A Hamisítás Elleni Nemzeti Testület 2010-es felmérése alapján illegálisan letöltött, másolt szoftvereket legnagyobb arányban a budapestiek (14 százalékuk) és 30 év alatti fiatalok (12 százalékuk), középiskolai végzettségűek (12 százalékuk) és a közép-magyarországi lakosok (12%) szereztek be, ezt követi nem sokkal lemaradva a 30-45 év közötti korosztály (11 százalékuk). Ezeket a nem eredeti programokat legtöbbször a megkérdezettek ismerőstől, barátától kapták (61%), vagy az internetről töltötték le (34%). Ezek a letöltések valószínűleg nem jártak pénzmozgással, hiszen az „interneten vásárolta” lehetőséget mindössze 3% választotta. Ezután a következő kérdés a második kibővített változataként szerepel, azaz nem csak az illegális szoftverek letöltésére kérdez rá, hanem bevonja a kérdésbe a nem legálisan letöltött filmeket, zenéket, online tartalmakat is. Az első három helyen ugyanazok a kategóriák szerepelnek, mint a szoftvereknél, azonban a sorrend valamelyest módosult. Első helyen szerepelnek a fiatalok (30 év alattiak) 19%-kal, majd ezt követik a budapestiek és a Közép-Magyarországon élők (17-17 százalékuk). Negyedikként következik a fiatal középkorúak (30-45 év közöttiek) korcsoportja (16 százalékuk), majd a középiskolai végzettségűek (15%-a). Érdekességként elmondható, hogy több mint kétszer annyi férfi (13%) él az internet nyújtotta illegális lehetőségekkel, mint nő (6%). Ezenkívül saját bevallásuk szerint az idősek (60 évnél idősebbek) és a Közép-Dunántúlon élők egyáltalán nem töltöttek le ilyen termékeket az elmúlt egy évben. Letöltési helyként a válaszadók túlnyomó többsége (85%) a saját otthonát adta meg, ezután a második legnagyobb kategória a „barátnál, internetkávézóban” (18%) volt. Arra a kérdésre, hogy megállapítható-e, hogy az interneten megtalálható tartalmak legális forrásból származnak-e, a megkérdezettek mindössze 18%-a válaszolt igennel, míg 33% nem tudja

felismerni, hogy legálisan került-e a honlapra az adott film, zene vagy szoftver. (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2010)

Az előző alfejezethez hasonlóan a 2010-ben publikált kutatás eredményeit követően most áttérek a Hamisítás Elleni Nemzeti Testület 2019 szeptemberében közzétett jelentésének ide tartozó adatainak elemzésére. A szerzői jogvédelemmel kapcsolatos kérdésekre érkezett információk értelmezéséhez szükséges tudni, hogy míg az illegális letöltő (ún. torrent) oldalak nagy népszerűségnek örvendenek, felhasználóik nem szeretnek regisztrált tagságukkal kérkedni. Ez abból a tényből adódhat, hogy a tagok amikor letöltnek például egy filmet - ami önmagában nem tekinthető illegális tevékenységnek – cserébe fel is kell tölteniük ugyanolyan mennyiségű információt („seed-elés”). Ebből következik, hogy aki illegális forrásból tölt le, és utána nagy valószínűséggel hasonlóan szerzői jogvédelem alatt álló terméket tölt fel, így törvénybeütköző cselekedetet követ el, még akkor is, ha erről egyszerű felhasználóként nincs tudomása. Így a válaszok elemzése során egy erős alul-beccsléssel kell számolni, hiszen a legtöbben valószínűleg nem válaszolnak őszintén a témával kapcsolatban feltett kérdésekre. (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2019)

Ennek megfelelően a válaszadók 80%-a (2019) állította, hogy nem nézett meg az interneten olyan filmet, amely nem legális forrásból származott és mindössze 11% volt azoknak az aránya, akik bevallották, hogy a megkérdezés előtti egy évben többször is tekintettek meg ilyen tartalmat. Illegális forráson keresztül meghallgatott zenék esetében hasonló eredményeket figyeltek meg, annyi különbség mutatkozott csupán, hogy a megkérdezettek 14%-a hallgatott többször is a 2019 előtti egy évben ilyen zeneszámokat. A szocio-demográfiai adatokat megnézve a 2010-es felméréshez hasonlóan szintén a Budapestiek voltak azok, akik a legtöbbször fogyasztották a nem legális forrásból származó digitális tartalmakat (a budapestiek 35%-a), majd a második jövedelmi ötödbe tartozó állampolgárok (a kategória képviselőinek 33%-a), illetve Közép-Magyarország területén élők és férfi válaszadók (29-29%). Szintén jelentős volt még a fiatalok (18-30 évesek – 27%) és fiatal középkorúak (31-45 évesek – 27%), valamint az egyetemi vagy főiskolai diplomával rendelkezők aránya (25%) a 2019-es adatok alapján. A különböző digitális tartalmak (filmek, zenék, szoftverek, könyvek) letöltési szokásai körülbelül hasonlóan alakultak, mint az online fogyasztással kapcsolatos adatok. A kategóriák közül a legtöbben illegálisan zeneszámokat töltöttek le az internetről a megkérdezés előtti egy évben (2019-ben 12%), majd ezt követték a nem jogtisztá filmek (2019 – 10%). Szoftvereket mindössze a megkérdezettek 4%-a töltött le nem legális módon, és végül negyedannyian

folyamodtak könyvek letöltéséhez a 2018-as év folyamán (2%), mint zenékéhez (lásd. 6. Melléklet). (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2019)

A kutatás a felhasználókat három csoportba sorolta az alapján, hogy fogyasztanak-e ilyen módon letöltött tartalmakat, valamint, hogy ők maguk szerzik-e be ezeket a világhálóról. Így a csoportok a következőképpen alakultak:

1. csoport: Azok a válaszadók, akik nem töltenek le és nem is fogyasztanak nem jogtisztá tartalmakat, vagy eltitkolják azt.
2. csoport: Önfenntartó fogyasztóknak nevezi azokat, akik bevallottan töltenek le és fogyasztanak ilyen digitális tartalmakat.
3. csoport: Potyázók, akik saját maguk nem folyamodnak a tartalmak letöltéséhez, viszont fogyasztanak illegális tartalmakat, melyeket rendszerint barátaiktól, ismerőseiktől, vagy erre specializálódott oldalakról szereznek meg. (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2019)

A HENT által gyűjtött adatok alapján a válaszadók 77%-a tartozik az első csoportba saját bevallásuk szerint. A maradék 23%-ot viszont érdemes tovább vizsgálni, hiszen ők lesznek azok, akik betekintést tudnak nyújtani a digitális hamisítványokkal kapcsolatos szokásaikba, megismerhetjük motivációikat, a döntésük mögött húzódó tényezőket. Így azok a megkérdezettek, akik elmondásuk szerint fogyasztanak illegális forrásból származó online tartalmakat, két csoportba oszthatók: 61 százalékuk önfenntartó, vagyis saját maga szerzi be például a megnézni kívánt filmet, 39 százalékuk ún. potyázó, aki másokon keresztül jut el a vágyott tartalmakhoz. Ahogy az előző kérdések esetében is, itt is megfigyelhető, hogy a lakóhely, a jövedelmi helyzet és az iskolai végzettség van a legnagyobb hatással a fogyasztók hamisítványokkal kapcsolatos attitűdjére, szokásaira. Ezt bizonyítja, hogy az önfenntartók legnagyobb arányban a Közép-Dunántúlon vannak jelen (az ott élő válaszadók 83%-a), a negyedik jövedelmi ötödbe tartoznak (a kategóriába soroltak 76%-a), valamint legmagasabb iskolai végzettségként érettségit szereztek vagy középfokú technikumot végeztek (72 százalékuk). Ezzel szemben érdekes, hogy azok a felhasználók, akik az önfenntartók által letöltött tartalmakat fogyasztják, nem ezekből a kategóriákból kerülnek ki legnagyobb számban, amiből az következik, hogy leginkább nem ismerősöktől, barátoktól jutnak hozzá például az illegálisan letöltött filmekhez, hanem erre specializálódott kalózkodalmakon keresztül tekintik meg azokat. A legtöbb magyarországi potyázó ezek alapján Észak-Magyarország

területén él (az ottani lakosok 71%-a), nő nemű (53 százaléka), és legmagasabb végzettsége szerint szakmunkás (52 százaléka). (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2019)

Az illegális letöltések körülményeit és indokait vizsgálva arra jutott a testület, hogy a felhasználók 90%-a (2019) saját otthonában jut hozzá ezekhez a digitális tartalmakhoz, vagy barátainál (2019 – 33%) tölti le azokat. Ezen kívül meglepő adat, hogy a harmadik leggyakoribb letöltési hely a válaszadók munkahelye, igaz itt már mindössze 5% végez ilyen tevékenységet. Ezután a letöltés indokait tekintve, melyet primer kutatásom során is vizsgáltam (lásd. 3. fejezet), a legtöbben azért folyamodnak ilyen törvénytelen eszközökhöz, mivel nem akarnak olyan tartalomért pénzt kiadni, ami ingyen is elérhető a számukra (az illegális letöltést választók 56%-a). Továbbá 22% a letöltés egyszerűsége miatt választja ezt a módszert, 13% arra hivatkozik, hogy nem áll elegendő mennyiségű pénz a rendelkezésére az előfizetéses szolgáltatók díjsomagjainak kifizetésére, végül 9% más forrásból nem tudja megszerezni ezeket a tartalmakat (nem ismer legális alternatívát). Ez alapján felvetődik a kérdés, hogy ha a magyar felhasználók túl drágának tartják a hivatalos szolgáltatókat, elmondásuk szerint engedhetik meg maguknak az előfizetést, vajon át tudnák-e őket csábítani a szakosodott vállalatok, ha a havidíj a szolgáltatásért alacsonyabb lenne? Hajlandóak lennének-e egyáltalán fizetni a magyarok azért, hogy legális formában juthassanak hozzá a digitális tartalmakhoz? A 2019-es adatok alapján a válasz nem, mindaddig, amíg található olyan weboldal, ahol ingyen is hozzáférhetőek például a megnézni kívánt filmek (61%), 15% választaná a törvényes utat, ha a jelenlegi árnál jóval alacsonyabbak lennének a havidíjak, és mindössze 6% fizetne a jelenlegi feltételekkel a tartalmakért. Továbbá a kutatás készítői arra az érdekes következtetésre jutottak, hogy az önfenntartó fogyasztók az átlagnál jobban hajlanak afelé, hogy fizessenek az általuk eddig illegális módokon beszerzett tartalmakért, ha a legális alternatíva jóval kevesebbe kerülne a jelenlegi árakhoz képest. Az önfenntartók 24%-a jelezte 2019-ben, hogy jelentős árcsökkenés esetén hajlandó lenne fizetni például azért, hogy jogtisztá műsorokat nézhessen. (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2019)

Fontos azt is felmérni, hogy az átlagos magyar állampolgár milyen tudással rendelkezik a legális alternatívákra vonatkozóan. 2019-es adatok alapján a válaszadók több mint kétharmada (67%) nyilatkozott úgy, hogy ismer olyan internetes forrásokat, ahol jogtisztá zenét hallgathat vagy tölthet le. A legtöbben, akik ismernek ilyen lehetőségeket, az önfenntartó fogyasztók csoportjából kerültek ki (az 2. csoportba tartozók 88%-a), míg a legkevesebben azok rendelkeznek ilyen információkkal, akik elmondásuk alapján nem töltenek le és nem is fogyasztanak illegális tartalmakat (61%). (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, 2019) Ez egy

enyhe ellentmondást rejt magában, hiszen, ha ezek a válaszadók valóban nem érintkeznek törvénytelen forrásokkal, akkor abból az következne, hogy tevékenységüket legális utakon folytatják. Az adatok alapján azonban az látszik, hogy ezek a felhasználók, akiknek a legtöbb ilyen jogtisztá forrást kellene ismerniük, a valóságban kevesebről van tudomásuk, mint azoknak, akik bevallottan kétes eredetű oldalakon keresztül érik el a szóban forgó fájlokat, így megkérdőjelezhető az őszinteségük arra vonatkozóan, hogy nem illegális úton érik el a kívánt digitális tartalmakat. Azzal is lehet ezt az eredményt magyarázni, hogy ezek a megkérdezettek nincsenek tudatában annak, hogy nem jogtisztá az a tartalom, amit letöltnek.

A legális forrásokról szóló ismeretek azonban nem jelentik következőképpen azt, hogy a válaszadók használják is, vagy kizárólag azokat használják online tevékenységük során. A Hamistás Elleni Nemzeti Testület eredményei viszont azt mutatják, hogy a megkérdezettek 77%-a (2019) elmondása alapján ezeket a platformokat veszi igénybe, ha zenét akar hallgatni vagy letölteni. Meglepő módon ismét az önfenntartó fogyasztók csoportja volt az (akik bevallottan illegális források felhasználásával szerzik meg a vágyott tartalmakat), aki legnagyobb arányban jogtisztá módon jutnak zenei tartalmakhoz (a kategória 91%-a). Továbbá hasonlóan az előző kérdéshez, ismét az első csoport tagjai közül kerültek ki azok, akik a legtöbben válaszoltak úgy a kérdésre a többi fent nevezett csoporthoz viszonyítva, hogy nem használnak legális oldalakat a zeneszámok fogyasztásához (a „becsületes vagy titkolózó” csoport 28%-a, lásd 7. Melléklet). (Hamistás Elleni Nemzeti Testület, 2019)

A magyar kutatások témához kapcsolódó eredményeinek áttekintése után áttérnék az uniós statisztikákra, melyek árnyaltabb képet, viszonyítási alapot adhatnak a hazai adatok értelmezéséhez. Az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatalának 2019-es jelentése szerint 2017 januárja és 2018 szeptembere között az Európai Unió területén az online elérhető kalóztartalmakhoz való hozzáférés lelassult, átlagosan 15,1%-kal csökkent. Ez azt jelenti, hogy több mint 70 milliárd internetkapcsolattal rendelkező készüléken keresztül a hamis, másolt tartalmakhoz a felhasználók havonta átlagosan 9,7-szer fértek hozzá vezetékes és mobileszközökön egyaránt. Kategóriákra lebontva a legnagyobb mértékű visszaesés a kalózzene csoportjában következett be (átlagosan 32%), majd a nem legális úton hozzáférhető filmek kategóriájában mértek 19,2%-os csökkenést, végül az egyéb televíziós tartalmak esetében 7,7%-kal kevesebben választottak illegális módszereket a letöltés/megtekintés során. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019c)

Ezzel a csökkenéssel szemben az illegális IPTV (Internet Protocol Television) szolgáltatók bevételei évente közel egy milliárd euróra emelkednek ezzel párhuzamosan. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019c) Szintén a Hivatal által kibocsátott második jelentésben arra a következtetésre jutottak, hogy legfeljebb 13,7 millió lehet azoknak az uniós polgároknak a száma, akik engedély nélkül közvetített IPTV platformokat használnak például filmnézéshez, évente összesen 941,7 millió euró költséggel. Ez az összeg összeadódhat egyszeri fizetésekből, illegális set-top boxok megvásárlásából, vagy illetéktelen értékesítőktől/kiskereskedőktől megvásárolt hosszú távú előfizetésekből. A jelentésből kiderül továbbá az is, hogy egy átlagos uniós felhasználó havonta 5,74 eurót költ jogosultsággal nem rendelkező IPTV szolgáltatás igénybevételére. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019d)

Ahogy a 8. Mellékletben található diagram mutatja, Magyarországon feleannyian férnek hozzá illegális módon az online közzétett zenékhez, filmekhez, egyéb televíziós műsorokhoz, mint az uniós átlag. A jelentésben számszerűsítve is megtalálható ez az arány, miszerint a magyar lakosság 1,4%-a (107.904 fő) használ ilyen hozzáférést, míg az Európai Unió akkori 28 tagállama adatai alapján számított átlag 3,6% (13.680.933 fő). Az ábra alapján megállapítható, hogy Hollandiában kiemelkedően magas azoknak a felhasználóknak az aránya, akik illetéktelen forrásból veszik igénybe ezeket a tartalmakat (a holland állampolgárok 8,9%-a), míg Romániában a legkevésbé fogékony a lakosság a törvénytelen streaming szolgáltatások használatára (mindössze a román lakosság 0,7%-a) a 2018-as eredmények alapján. Érdekes azonban, hogy míg az Egyesült Királyság a diagramon az uniós átlaghoz közelít, a jelentés szerint ebből az illegális tevékenységből évente több mint 186 millió euró nyereségre tesznek szert, amivel kimagaslik az uniós tagállamok közül. Mivel már nem tagja az EU-nak, így a 2018-ban még második helyen szereplő Franciaország veheti át vezető helyét, ahol a kutatás alapján évi 181 millió euró bevétele származik a törvénszegőknek. A tagállamok közül utolsó helyen található a kategóriában Málta, ahol az illegális IPTV szolgáltatók mindössze évi 570 milliót nyernek munkájukból. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019d)

Az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatalának kutatásai kiterjedtek bővebben is az online térben történő szerzői jogi sértésekre, melyeket 2019 novemberében kiadott kutatási jelentése tartalmaz. A publikáció vizsgálja az Európai Unió akkori 28 tagállamában jellemző szerzői jogot sértő tartalomfogyasztást a televíziós műsorok, filmek, zenék tekintetében mobil és vezeték nélküli hozzáférési módszerek használatával egyaránt, beleértve az online történő streaminget, letöltést, torrent és egyéb programok igénybevételét. A Hivatal arra a

következtetésre jutott a gyűjtött adatok alapján, hogy a digitális kalóztartalmak fogyasztását számos tényező befolyásolhatja a tagállamokon belül. Ezek a tényezők társadalmi-gazdasági változókat (pl. végzettség, jövedelemszint, munkanélküliség), demográfiai mutatókat (pl. a fiatalok aránya a népességben), az érintett piac jellemzőihez kapcsolódó változókat (pl. a piac mérete, az internet infrastruktúrájának kiterjedtsége és a különféle tartalomtípusokhoz elérhető legális kínálat mennyiségét) tartalmaztak, és a szellemi tulajdonjogok megsértésével kapcsolatos attitűdöt. Ezek elemzése során megállapították, hogy a társadalmi-gazdasági tényezők közül a magas egy főre jutó jövedelem és az alacsony jövedelmi egyenlőtlenség kisebb hajlandóságot eredményez az illegálisan elérhető online tartalmak fogyasztására. Továbbá fontos mutató a piac mérete, melyet egy ország internetfelhasználóinak számával mérnek, ugyanis megfigyelhető, hogy nagyobb tagállamokban a kalóztartalmak átlagos fogyasztása alacsonyabb. Ezenkívül megállapításra került, hogy az Európai Unió azon országaiban, ahol a digitális kalózkodás jobban elfogadott jelenség a közvélemény szerint, ott magasabb az ilyenfajta tartalomfogyasztók aránya is. A többi vizsgált mutató nem mutatott ennyire egyértelműen értelmezhető eredményt. Például azok a felhasználók, akik ismernek legális módokat az online található filmek nézéséhez, kevesebb törvénytelen módon a világhálóra került filmet fogyasztanak, azonban érdekes módon növekszik ezzel párhuzamosan az illegális másolatként feltöltött tévés tartalmak, sorozatok nézettsége. A legális módozatok ismertsége nem mutatott statisztikailag szignifikáns hatást a zenefogyasztási szokásokra. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019b)

Ahogy az előző bekezdésben említettem, az EUIPO kutatási jelentése vizsgálta, hogy az uniós felhasználók elsősorban mobil vagy vezetékes eszközöket vesznek-e igénybe az illegális, kalóztartalmak fogyasztásához. Az 9. Mellékletben található ábrán észrevehető, hogy a fogyasztók közel ugyanolyan mértékben használják a két típust, azonban mégis felfedezhetők különbségek között, hogy filmek, televíziós tartalmak vagy zenék fogyasztására használják az eszközöket. Illegálisan az internetre került televíziós műsorokat, filmeket asztali gépen néznek többen (34%-14%), míg hamis, másolt zenéket, mobileszközön fogyasztanak többet a vizsgált időszakban (11%). (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019b)

Ahogy a magyar Hamisítás Elleni Nemzeti Testület kutatásából is kiderült, leginkább a fiatal fogyasztók hajlamosak az internet használatával illegális tartalmak között böngészni. Ezt alátámasztandó, az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatalának 2019 októberében kiadott „Szellemi Tulajdon és Ifjúsági Eredménytábla 2019” (2019 Intellectual Property and Youth Scoreboard) is arról számol be, hogy a 15 és 24 év közötti korcsoport kiemelkedően fontos

szerepet tölt be a hamisítással kapcsolatos attitűd vizsgálatokor, a téma szempontjából lényeges információkat szolgáltathatnak. Az eredménytábla készítésekor vizsgálatuk kiterjedt az áruk és szolgáltatások minőségével, jogszerűségével kapcsolatos attitűdre, valamint a szellemi tulajdonjogok megsértésének erkölcsi vonatkozásaihoz kapcsolódó érvekre, továbbá nagyobb hangsúlyt fektettek a biztonsági aggályokra. A vizsgált korosztály csak kis mértékben tér el a magyar kutatásban vizsgált kategóriától, mivel az EUIPO tanulmányában kiskorú válaszadók is lehetőséget kaptak véleményük ismertetésére. Eredményeik között szerepelt, hogy a megkérdezettek számára fontos a minőség, amikor digitális tartalmakat vagy fizikai árukat vásárolnak az interneten keresztül, illetve, hogy vásárlásaik során fontosnak tekintik a biztonságot. Míg a költség/ár szintén fontos tényező, nem számít olyan erős mozgatórugónak, összevetve a 2016-ban publikált eredménytáblával. A legnagyobb arányban a megfizethetőségük miatt esett a válaszadók választása az illegálisan online elérhető termékekre/szolgáltatásokra. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019a)

A szellemi tulajdonjogok megsértésének vizsgálata során azt állapították meg az elemzők, hogy enyhe csökkenő tendenciát (4 százalékpontos) mutat azoknak a fiataloknak az aránya, akik illegális források felhasználásával jutnak hozzá digitális tartalmakhoz, míg 11 százalékponttal nőtt azoknak az aránya, akik tudatosan nem vettek igénybe ilyen törvénytelen lehetőségeket tartalomfogyasztásuk során. Szintén kis emelkedés figyelhető meg a vásárolni kívánt termék eredetiségének fontossága terén, és ugyanilyen arányokat mutat a legálisan kínált online tartalmak esete. Ezzel párhuzamosan kis mértékben csökkent azoknak a száma, akik azért választották a hamisítványokat, mert nem törődtek azok valóságával, vagy mert nem tudtak más módon hozzájutni, valamint nem tartották ezt a fajta cselekedetet rossznak. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019a)

Az adatok értelmezhetőségéhez elengedhetetlen tudni, hogy a megkérdezett fiatalok felismerik-e az online térben, ha nem valódi termékkel találkoznak, illetve, hogy vásárlás előtt kiterjed-e a figyelmük arra, hogy ellenőrizzék a produktum eredetiségét valamilyen módon. A 15 és 24 év közöttiek elmondása alapján, alig több mint 50 százalékuk (55%) képes megállapítani, ha az interneten illegális forrás kínál tartalmakat, míg ez az arány a fizikai árucikkek tekintetében mindössze 39%. Ezek az adatok csupán 4, illetve 3 százalékpontos javulást mutatnak a 2016-os eredményekhez képest. Az eredménytáblában közölt információk szerint az Európai Unió területén élő fiatalok 87%-a (2019) legalább egyszer ellenőrzi a kívánt árucikk valóságát, mielőtt azt megvásárolja, ami emelkedést mutat a 2016-os 82%-hoz képest. Ezt legtöbbször úgy teszik meg, hogy elolvassák az interneten található véleményeket,

megjegyzéseket, amit a termékek előző vásárlói hagytak (58%), vagy megnézik, hogy létező személy-e a webhely tulajdonosa (31%), valamint barátaiktól, ismerőseiktől érdeklődnek az áruval kapcsolatban (26%), esetleg szüleiket, rokonaikat kérdezik meg (19%). (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019a) Ezek alapján összességében elmondható, hogy a fiatalok manapság növekvő hajlandóságot mutatnak arra, hogy végezzenek ellenőrzéseket, bővülnek az ismereteik a hamisítványok felismeréséről, és ha ezt a jövőben az Unió jobban ösztönözné, a következő eredménytábla publikálásáig még jobb eredményeket lehetne várni a témában.

Az online elérhető, illegális forrásból származó tartalmak piaca csökkeni látszik az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatalának eredményei szerint, melyet eredményezhet a regisztrációköteles, előfizetéses legális szolgáltatók népszerűségének növekedése. Ezek a vállalatok, mint például a Magyarországon is elérhető Netflix vagy HBO Go filmek, televíziós tartalmak széles választékát kínálják, igényléskor rendszerint meghatározott időtartamú ingyenes használati lehetőséget biztosítva. Legnagyobb negatívumuk azonban, hogy a választható tartalmak szolgáltatóként eltérnek, ugyanis vannak például olyan filmek, amik ún. exkluzív tartalmak, vagyis csak egy konkrét oldalon elérhetők, azonban az illegális platformok tevékenységét ez nem korlátozza, oldalaikon minden elérhető, még ha nem is a legjobb minőségben. Továbbá a zenekedvelők sem maradnak törvényes opció nélkül, hiszen számos szolgáltató specializálódott zenei tartalmak közvetítésére, például a magyar felhasználók számára is letölthető Spotify vagy Deezer. Ezen szolgáltatások egyre nagyobb térnyerését bizonyítja, hogy 2016 óta 17 százalékponttal csökkent azoknak a fiataloknak az aránya, akik illegális forrásokat használtak zene elérésére, míg 7 százalékponttal kevesebben férnek hozzá filmekhez kalózdoldalakon keresztül. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019a)

Az eredménytáblából kiderül, hogy az EU területén élő fiatalokat érzékenyen érinti adataik, készülékeik biztonsága, így az ezekre jelentett kockázat nyomós okot ad számukra, hogy ne úgy döntsenek, hogy illegális forrásból vásárolnak/vesznek igénybe digitális tartalmat. Ezen törvénytelen weboldalak ugyanis ellophatják online vásárlás esetén a bankkártya adatait, használhatják a használatban lévő készülék erőforrásait, vírusokat telepíthetnek arra, rosszindulatú programokkal fertőzhetik meg. Ezek is elrettenthető példák lehetnek a fiatal felhasználók számára, hogy kerüljék az ilyen honlapokat, azonban van még számos egyéb következménye is a hamisításnak, illegális másolásnak, melyekre érdemes felhívni a figyelmüket. Ilyen lehet például, hogy a hamisítók tevékenységükkel károsíthatják a művészeket/alkotókat, valamint a mögöttük álló csapatot/vállalatot is. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019a)

Az előző felmérésekkel ellentétben, ahol több korosztály szokásait, véleményét is vizsgálták, az EUIPO 15 és 24 év közötti fiatal válaszadók segítségével készített eredménytábláján az a következtetés szerepel, hogy a felhasználók a 2016-os ifjúsági eredménytáblával megegyezően zenei tartalmakat kerestek fel legtöbbször online (a megkérdezettek 97%-a). Ezt követik a filmek, sorozatok 94%-kal, majd a játékok 92%-kal. Az oktatási tartalmak (82%) és televíziós műsorok, sportok (79%) az előbbiekhöz hasonlóan kevésbé népszerűek, azonban ettől függetlenül jelentős arányokat képviselnek az interneten keresztül elérhető fájlok között. A vizsgált kategóriák között a legalacsonyabb az e-újságokhoz, magazinokhoz (59%) és az e-könyvekhez (56%) hozzáférők száma volt. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019a)

Az illegális tartalmakhoz való hozzáférést illetően az került megállapításra, hogy a megkérdezettek egyharmada jut hozzá illegálisan digitális tartalmakhoz, ebből szándékosan 21%, 12% pedig akaratlanul, ami alacsonyabb a 2016-os értékekhez képest. Ezzel arányosan változott azoknak a száma, akik elmondásuk szerint nem vettek igénybe tartalomfogyasztásuk során nem legális forrásokat, és azoknak az aránya is csökkent, akik bizonytalanok voltak a kérdést illetően. Ezenkívül megfigyelték, hogy a fiatalok általában nem kizárólagosan törvénytelen módon érnek el online tartalmakat, a megkérdezettek 80%-a legális oldalakat, módszereket is használ a digitális tartalmak elérése során. Az eredménytáblában az uniós tagállamokra lebontva is szerepelnek adatok, melyek alapján elmondható, hogy a legnagyobb mértékben Litvániában kedveznek a kalóztevékenységek végzőinek a fiatal felhasználók, 45% azoknak a 15 és 24 év közöttieknek az aránya, akik szándékosan használnak ilyen nem megbízható forrásból származó online tartalmakat. Ezt követi nem sokkal lemaradva Észtország (39%), majd Görögország és Portugália (34-34%). Magyarországon az uniós átlagnál (21%) 4%-kal többen cselekednek tudatosan így. A lista végén Málta (15%), az Egyesült Királyság (14%) és Németország (13%) állt. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019a)

A megkérdezett fiatalok azon csoportja, akik szándékosan használnak illegális forrásokat digitális tartalmak eléréséhez, legtöbbször filmek és sorozatok megtekintéséhez teszik ezt. Az eredménytábla alapján a legfőbb ok, amiért a 15 és 24 év közötti korosztály ezt a módszert választja, hogy jelentősen alacsonyabb áron vagy akár ingyen jutnak hozzá ezekhez a tartalmakhoz (56%). Befolyásolja a válaszadókat döntésük során az is, hogy a legális kínálat véleményük szerint kevés, nem elég tájékozottak az ilyen alternatívákra (30%), illetve, hogy az illegális módszer választásával többféle film, sorozat közül választhatnak, mint a

törvényszerű ajánlatok esetén (26%). Vannak azonban a nem legális módszerek olyan következményei is, amelyek kifejezetten elrettentően hatnak a korosztályra, például a fiatalok 55%-a szerint elsősorban a szakosodott szolgáltatók minőségileg jobb megoldást jelentenek, továbbá a kalózforrások használatával egy esetleges büntetést kockáztatnak (35%), vagy esetleg rossz személyes tapasztalataik származnak ezen kétes eredetű tartalmak használatából (29%). (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019a)

A fent említett adatokat összevetve az állapítható meg, hogy a felmérésben résztvevő fiatalok az interneten többféle digitális tartalmat keresnek fel (többségében zenét). Ezen belül a válaszadók azon speciális csoportja, akik szándékosan keresnek fel illegális weboldalakat, forrásokat, hogy onnan hamis, másolt tartalmakat töltsenek le/tekintsenek meg, túlnyomó többségben (az ebbe a csoportba tartozó fiatalok 85%-a 2016-ben, majd 79%-a 2019-ben) filmek és sorozatok fogyasztása esetén teszi ezt. Az eredménytábla készítői megfigyelték, hogy a 2019-ben publikált adatok a legtöbb kategória esetében (filmek, sorozatok, zenék, játékok, edukációs tartalmak, tv műsorok és sportok) csökkenést mutattak a 2016-os kutatáshoz képest. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019a)

Összegezve a fejezetben leírtakat elmondható, hogy mind a fizikai termékek, mind a digitális tartalmak esetében elsősorban a fiatal fogyasztók döntenek a hamis, másolt produktumok mellett. A tudatosan a hamisítványok választók aránya azonban folyamatosan, évről évre csökkenő tendenciát mutat. Előfordulnak azonban ezenkívül más jellegzetességek a világban, illetve az Európai Unió tagállamait, így Magyarországot illetően is, melyet a következő fejezetben fogok részletesen kifejteni.

2. HAMISÍTOTT ÁRUK KERESKEDELMÉNEK JELLEMZŐI

A globalizáció és az e-kereskedelem jelentős gazdasági előnyöket szerzett a világ valamennyi országa számára. A fogyasztók már szinte a Föld bármely pontján megtalálható terméket könnyen elérhetnek. A széles, összehasonlítható termékpaletta azonban nem csak előnyöket hordoz a gyanútlan vásárlók számára, sokszor eredetinek tűnő, márkás termékek lényegesen olcsóbb változataival találkozhatnak az online térben. A hamisítványokkal való kereskedelem rengeteg veszélyt rejt magában, a nem megfelelő minőségű termékek gyakran egészségügyi kockázatokat is hordoznak. Ahhoz, hogy a nemzetközi és nemzeti szervezetek sikeresen felvegyék a harcot a hamisított termékek gyártóival, elengedhetetlen, hogy ismerjék ezen árucikkek szállítási útvonalait. Ezen kereskedelmi útvonalak feltérképezéséhez nagy

segítséget nyújtanak a vámhatóságok által készített lefoglalási statisztikák, továbbá a Vámigazgatások Világszervezete, az Európai Bizottság Adóügyi és Vámuniós Főigazgatósága és az Egyesült Államok Belbiztonsági Minisztériuma is szolgáltat pontos adatokat a cél elérése érdekében.

Az OECD és az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala által 2016-ban végzett felmérés során megállapításra került, hogy a hamisított termékek jellemzően bonyolult útvonalon, számos közbenső gazdaság közbeiktatásával jutnak el a gyártótól a célországba. Ezen közbeiktatott pontok azt a célt szolgálják, hogy a hamis árucikkkel kereskedők könnyebben meghamisíthassák a termékek okmányait a kiindulási pont álcázása érdekében, elosztópontokat hozzanak létre, valamint segítsék a hamis áru átsomagolását, átcímkezését. A jelentés készítése közben sikeresen azonosították a termelő országokat, valamint a tranzitpontokként szolgáló országokat is. Ezen kívül a tranzitárut kevesebb valószínűséggel vetik alá ellenőrzésnek a vámigazgatási szervek, mint az importárut, így ezt a lehetőséget is kihasználják a hamisítók termékeik leplezése során. Az USTR jelentésekhez hasonlóan (lásd 4. fejezet) a két szervezet által publikált kutatás is azt bizonyítja, hogy Kína a hamisítványok első számú termelője és exportálója. Mértékben ugyan elmaradnak tőle, azonban több ázsiai ország is kiveszi a szerepét a hamisított termékek gyártásából, kereskedelméből. Ilyen gazdaság például India, Thaiföld, Törökország, Pakisztán, Vietnám és Malajzia. Törökországról az OECD és az EUIPO közösen kiderítette például, hogy a kozmetikai cikkek, bőrből készült termékek és élelmiszerek területén jelentős mennyiségű hamisítványt termel, melyeket elsősorban közúton juttat el az EU piacaira. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2020)

Az azonosított tranzitpontokat két csoportba osztották: globális tranzitpontok, ahonnan a világ minden részére juttatnak hamis termékeket, és regionális tranzitpontok, ahol csak bizonyos konkrét gazdaságokba történik az árucikk elosztása. Az első, azaz a globális kategóriába tartozik többek között Hong Kong (Kína), Szingapúr és az Egyesült Arab Emírségek. Ezeken a gazdaságokon keresztül több termékkategóriában, fogyasztóknak és vállalatoknak szánt produktumokat egyaránt szállítanak, többnyire először konténerekben nagy mennyiségben, majd kisebb csomagokban, posta és futárszolgálat segítségével juttatják őket célba. A második, azaz a regionális tranzitpontok közé tartozik például Szaúd-Arábia, Jemen és ismét az Egyesült Arab Emírségek, ahonnan főként Afrikába szállítanak nagy mennyiségeket. Az Európai Unióba jellemzően négy ponton keresztül érkeznek hamis termékek, melyek Ukrajna, Albánia, Egyiptom és Marokkó, az Egyesült Államokba pedig Panamán keresztül. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2020)

A kutatás keretein belül megállapításra került, hogy a hamisítványok rendszerint a szállítási útvonalak többségén kis csomagokban postai úton és futárszolgálat által kerülnek kézbesítésre, ami leginkább ezen módozatok költségeinek csökkenésének és az e-kereskedelem nemzetközivé válásának köszönhető. Éppen ezért a tagállamoknak ahhoz, hogy hatékonyan lépjenek fel a hamisítókkal szemben, fokozott ellenőrzés alá kell vetniük a tíznél kevesebb tételből álló küldeményeket, illetve azokat, melyek csak átrakódásra kerülnek az adott gazdaságban. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2020)

Számos olyan szolgáltató létezik napjainkban, melyek lehetővé teszik kisebb cégeknek, magánszemélyeknek, hogy termékeiket széles körben adják el az interneten keresztül, nemzetközi szinten, mint például az Amazon, eBay, JD.com, Alibaba, Shopify és Walmart.com teszi. Ebben azonban lehetőséget látnak a hamisítók is, akik az eredeti árusítók árainak alákínálva tesznek szert profitra, alacsonyabb minőségű termékekkel azonban rontják a valódi árucikkek hírnevét, ezzel hatalmas károkat okozva. A nagy számban jelenlévő hamisítványokat forgalmazó vállalkozások jelenléte magának a szolgáltatónak is komoly problémát okozhat, hiszen ezáltal őket is kapcsolatba hozzák ezekkel az illegális cégekkel, és a potenciális vásárlók inkább más oldalakon böngésznek tovább az áhított árucikkek után. Az Amazon ennek megelőzése érdekében folyamatos erőfeszítéseket tesz ügyfelei integritásának megőrzése érdekében, és igyekszik mind a vásárlók, mind az eladók számára továbbra is pozitív vásárlási élményt nyújtani. Azonban a szolgáltató minden igyekezete ellenére a hamisítványok előállítói kihasználják, hogy a platform egyszerűbb tétele során mindössze kínálati oldalon elég megadni egy cégnevet, e-mail címet, a telephely címét, telefonszámot, hitelkártya számot, azonosítót és bankszámla számot, így rengetegen továbbra is visszaélnék a jól eladható árucikkek mögött álló vállalkozások adataival. Továbbá az Amazon azon funkciója is kedvez a hamisítóknak, hogy a felhasználóknak lehetőségük van az általuk keresett termékhez hasonló produktumokat kilistázni, melynek célja elsősorban a verseny növelése lenne, azonban a hamis termékek jellemzően lényegesen alacsonyabb áron (akár az eredeti ár harmadán) jelennek meg, ezzel elszívva az eredeti, drágább termékek vásárlóit. A legtöbb kis márka azonban kapcsolatban van egymással, nehezebbé téve a hamis termékek beférkőzését köreikbe. A hamisítók erre úgy reagálnak, hogy a saját, alacsonyabb árú másolt termékeiket listáztatják ki egy oldalra, így a fogyasztóknak legtöbb esetben nincs lehetősége az összehasonlításra az eredetivel. (Dow Jones Institutional News, 2018)

Az előbbieik tanulsága, hogy se a gyártók fizikai termékei, se az online elérhető szoftverei, tartalmi nincsenek teljes biztonságban a hamisítók elől. Marad azonban egy

látszólag behozhatatlan előnye az eredeti termékek előállításának: az webáruházak helyett a saját márkaboltokban történő árusítás, ahova nem férközhetnek be a hamisítványok. A potenciális vásárlók, ügyfelek számára lehetőség nyílik a termék kipróbálására, tesztelésére, személyes tanácsadást vehetnek igénybe képzett eladóktól. A délnyugat-kínai Kunming városban azonban a hamisítók mindig egy lépéssel előrébb járnak, ugyanis már nem csak magát a terméket, szolgáltatást igyekeznek a megtévesztésig lemásolni, hanem a teljes kiskereskedelmi egység formátumát, koncepcióját, az adott üzletlánc által nyújtott márkaélményt is. Aggodalomra adhat okot például a svéd IKEA számára, hogy a kínai „11 Furniture” ugyanazokkal a kék-sárga színekkel dolgozik, ugyanolyan makett szobákban mutatja be lakberendezési termékeit, még az apró ceruzákat, táblákat és hintaszékeket is lemásolják. Továbbá kávézó-stílusú étterem is megtalálható az épületben, minimalista faasztalokkal kiegészítve, egyedül a kínált menü tér el a kínai konyha javára a svéd húsgolyóktól és lazactól. (Lee, 2011)

Ez az újkeletű jelenség jelentheti a hamisítás jövőjét, hiszen a hamisítók rájöttek arra, hogy egy márka sokkal többet jelent, mint a termékre nyomtatott logó. A sikeres vállalatok nagy összegeket fektetnek bele egy-egy márka népszerűsítésébe, igyekeznek olyan értékeket, törekvéseket és ideálokat társítani termékeikhez, melyeknek köszönhetően értékes, hűséges ügyfélkört hozhatnak létre. A hamisítók ezt kihasználva olyan elismert márkák márkáüzleteit is lemásolják, amelyek világszerte ismertek és rendkívül magas minőséget társít hozzájuk a közvélemény. Megtalálható Kunmingban Apple márkabolt, ahol hamisított iPhone-okkal, Mac-Book-okkal és más hamis Apple termékekkel várják az odalátogatókat, valamint Disney áruház, ahol rengeteg hamisított játék kapható, illetve Nike üzlet is. A vásárlók gyakran nem is gyanítják, hogy nem legális áruházakról van szó, hiszen bíznak a márkában. Torsten Stocker, a Monitor Group kínai kiskereskedelmi elemzője azt nyilatkozta a National Post folyóiratnak, hogy ezek a hamis üzletek azt az igényt fejezik ki, hogy a kínai lakosság milyen típusú termékekre, koncepciójú üzletekre vágyik. Ez, ahogy az Kunming város esetében is megfigyelhető, a gazdag városoktól távolosó kisebb településeken jelentkezik igazán erősen, ahol a fogyasztók szeretnék megismerkedni a nyugati márkákkal, nagy távolságok átutazása nélkül. (Lee, 2011)

Ezenkívül további érdekes jelenség a délkelet-ázsiai gazdaságokban, hogy a hamisított termékek már nem csak internetes oldalakon vagy piacokon bukkannak fel, hanem nagyobb bevásárlóegységekben, például plázákban is. Sok turista kifejezetten az ilyen olcsó másolatok miatt látogat el nyaralása során ezekre a területekre, például a Bangkok központjában található híres bevásárlóközpontba, az MBK Center-be. Az épület belsejében két emeleten keresztül

hamisított, világmárkák logóival ellátott pólókat, cipőket, sapkákat figyelhetnek meg az odalátogatók a kirakatokban. A thaiföldi hatóságok hiába vezettek be a szellemi tulajdon védelmével kapcsolatos új törvényeket, szigorításokat és egyéb intézkedéseket, mégsem tudták teljesen megtisztítani Bangkokot a hamisítványoktól. 2019 szeptemberében több mint tíz millió elkobzott hamis terméket, többek között ruhadarabokat, táskákat, napszemüvegeket, kozmetikumokat, mobiltelefonokat, DVD-ket és kilencmillió cigarettát semmisítettek meg. (EFE News Service, 2019) Ez a példa jól mutatja, hogy bármekkora erőfeszítéseket tesznek az illetékes hatóságok, a hamisítás elleni küzdelem sosem lehet teljes, amíg vannak olyan fogyasztók, akik megvásárolják, igénybe veszik a hamis termékeket/tartalmakat. A következő fejezetben ezért a hamisítással kapcsolatos fogyasztói attitűdöt vizsgáltam (a magyar lakosság körében), hiszen a nemzetközi és nemzeti szervezeteknek szüksége van a közvélemény bevonására, hogy még hatékonyabbak legyenek az általuk meghozott intézkedések.

3. VÉDETT TARTALMAK ILLEGÁLIS HASZNÁLATA

Ebben a fejezetben az általam összeállított kérdőív (lásd. 10. Melléklet) eredményeinek elemzésére fog sor kerülni, melynek kérdései az első fejezetben részletezett kutatásokon alapulnak. Többségében zárt kérdések szerepeltek a Google Survey segítségével elkészített kérdőívben, mely az online elérhető szerzői joggal védett tartalmak illegális használatára fókuszált, viszont igyekeztem ezeknél is lehetőséget adni az egyéni vélemény kifejtésére, így ahol a téma engedte, lehetőség volt „egyéb” válasz megadására is. Továbbá megfogalmaztam néhány nyitott kérdést még, melyeknek célja volt, hogy a kitöltők bármiféle befolyásolás nélkül mondhassák el véleményüket, tudásukat az adott témakört illetően. A szocio-demográfiai jellemzőket (lásd. 11. Melléklet) illetően igyekeztem úgy alakítani a válaszolók körét, hogy a legnagyobb arányban olyan magyar felnőttek (18 éven felüliek) kerüljenek a 150 fős mintába, akik a HENT és az EUIPO kutatásai alapján a leginkább érintettek a szoftverek, védett online tartalmak hamisításában, és ezek fogyasztásában. Így a legtöbb válaszadó a 18 és 30 év körüli korosztályból került ki (88%), de fontosnak tartottam a 31 és 45 év közöttiek véleményét is kikérni (10%). Nemcsak az életkor, hanem a lakóhely is erősen befolyásolja a hamisított termékek/tartalmak fogyasztása iránti hajlandóságot, ezért a kitöltőket igyekeztem állandó lakhelyük alapján is úgy szűrni, hogy a legtöbben a Közép-Magyarországról kerüljenek ki (49,3%), ezt követően pedig a közép-dunántúli és dél-alföldi régió lakosai képviseltették magukat a legnagyobb számban (16-16%). A többi megyéből körülbelül ugyanakkora arányban történt a mintavétel, kis különbségekkel. A többi szoci-demográfiai jellemző tekintetében nem

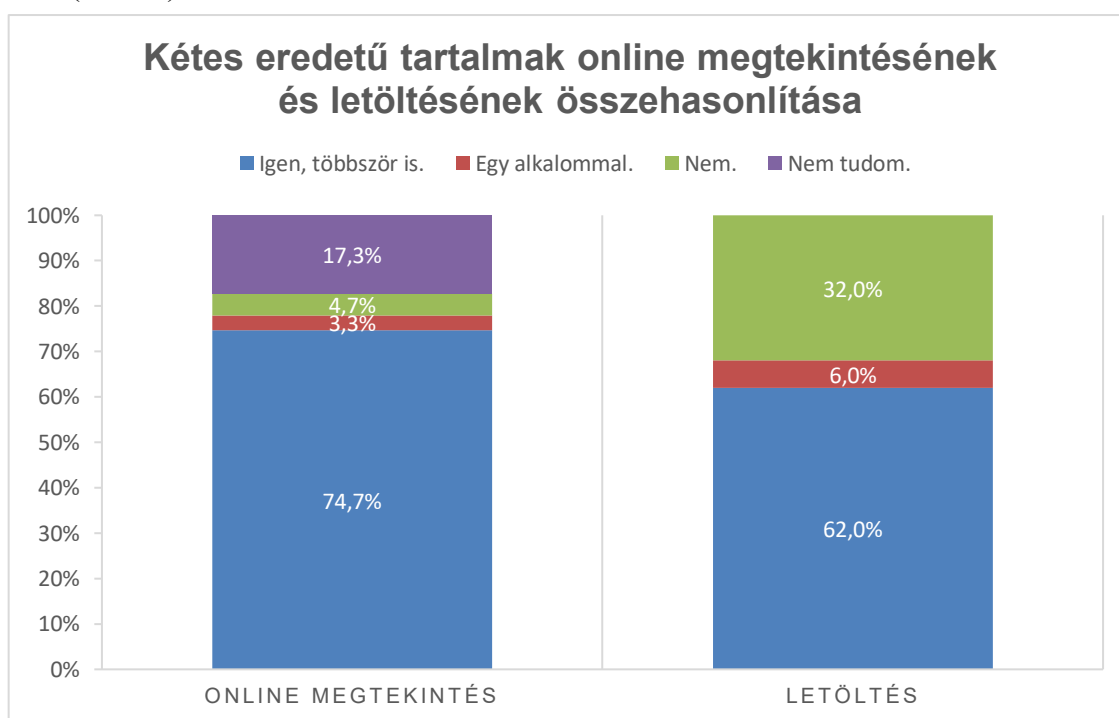
fektettem ekkora hangsúlyt a mintába történő bekerülés arányaira, hiszen a fent említett kutatások azt bizonyították, hogy a válaszadók neme nincs hatással a hamisítványok fogyasztásával kapcsolatos szokásokra, és a településtípus és az iskolai végzettség is csak kis mértékben befolyásol a választásban. A tényleges jövedelmi helyzet véleményem szerint nehezen mérhető ilyen formában, hiszen hiába anonim a kérdőív, a legtöbben nem őszinték ebben a tekintetben, és a kérdőív tesztelése során túlnyomó többségben a középrétegbe sorolták magukat, nehezebbé téve a különböző jövedelmi kategóriákkal kapcsolatos összefüggések levonását. Így arra jutottam, hogy nem törekszem ebben a tekintetben a reprezentativitásra, és a végső mintába is legtöbben a középrétegből kerültek kiválasztásra (60,7%), ezt követte az alsó és felső középréteg (19,3% és 15,3%), végül a jómódúak (3,3%) és a nélkülözők (1,3%).

Kérdőívem első kérdése arra vonatkozott, hogy a megkérdezettek használnának-e olyan ingyenes internetes oldalakat online tartalmakhoz (például filmekhez, zenékhez) való hozzáférés céljából, melyekről tudják vagy sejtik, hogy az ott található kínálat nem legális/nem az eredeti forrásból származik. A válaszadók több mint fele (52,7%) válaszolta, hogy ezt bármikor szívesen megtenné, 34% választotta a „talán” lehetőséget és mindössze 12,7% zárkózott el ezen weboldalak használatától. Ez az eredmény alátámasztja a HENT és EUIPO eredményeit, hiszen az általam vett mintában is az figyelhető meg, hogy abból a 79 kitöltőből, aki egyértelműen igénybe venné ezen honlapok szolgáltatásait, 74-en a 18 és 30 év közöttiek korcsoportjából kerültek ki. Ez azt jelenti, hogy a korosztályba tartozó megkérdezettek (132 fő) több mint 50%-a tartozik a hamisítók célcsoportjába.

A szándékok felmérése után következett a tényleges gyakorlatra vonatkozó kérdésem, mellyel arra szerettem volna választ kapni, hogy a válaszadók néztek-e meg már filmet annak tudatában, hogy az nem legális forrásból származott. Az előző kérdéssel összehasonlítva érdekes eredmények születtek, hiszen a válaszok közel háromnegyede (74,7%) az „Igen, többször is.” opcióra érkezett, egy alkalommal mindössze a kitöltők 3,3%-a tekintett meg ilyen tartalmat. Azoknak a válaszadóknak az aránya, akik nem tudták eldönteni, hogy a filmek, amit megnéznek, legális forrásból származik-e, 17,3% volt. Végül csupán 7 fő (4,7%) nem tekintett meg saját bevallása alapján soha illegális, nem eredeti forrásból származó művet. Véleményem szerint az okozhatja a válaszok közötti különbséget, hogy a mintába került magyar lakosok valamikor életük során éltek ezzel az illegális lehetőséggel, azonban a kérdőív kitöltésének időpontjában már legális alternatívára váltottak. Ennek hátterében állhat valamilyen negatív személyes tapasztalat (pl. vírust telepítettek a kétes eredetű filmmel együtt a számítógépükre), a lehetséges kockázatoktól való félelem (pl. hackerek ellopják az eszközükön tárolt adatokat),

illetve, hogy a hivatalos szolgáltató ajánlatát összességében jobbnak tekintik (pl. a Netflix oldalán nincs reklám).

Gyakori eset, hogy a felhasználók a kívánt tartalmakat nem online tekintik meg, hanem letöltik azokat saját eszközeikre, hogy internethozzáférés nélkül a későbbiekben zavartalanul nézhessék meg azokat. Kérdőívem következő kérdésével így arra kerestem a választ, hogy a megkérdezettek az elmúlt egy évben töltötték-e le szoftvert/filmet/könyvet/zenét annak tudatában, hogy az nem legális forrásból származott. Az előző kérdésekhez hasonlóan a válaszadók többsége folytatott ilyen tevékenységet (62%), 6% csupán egy alkalommal, különbség viszont, hogy közel harmaduk válaszolta azt, hogy nem (32%). Ezek alapján arra lehet következtetni, hogy népszerűbb a különböző tartalmak online megtekintése, mint azok letöltése (1. ábra).

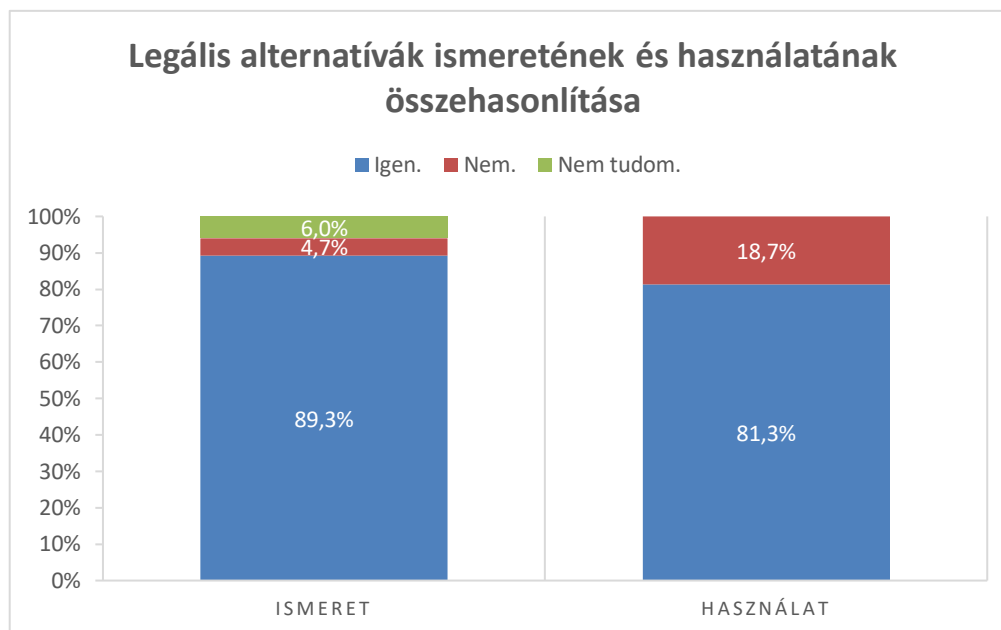
1. ábra: Kétes eredetű tartalmak online megtekintésének és letöltésének összehasonlítása (Forrás: saját szerkesztés)

Számos tényező állhat annak háttérében, hogy a fogyasztók az illegális, másolt online tartalmakat kínáló weboldalakhoz fordulnak a legális alternatívák helyett. Megkérdeztem ezért, hogy azok, akik töltöttek le/néztek meg filmeket/szoftvereket/zenéket/könyveket nem legális oldalokról, miért döntöttek így. A legnyomósabb indoknak a felsoroltak közül az bizonyult (több válaszlehetőség megjelölése is megengedett volt), hogy az átlagos magyar állampolgár nem szeretne olyan dologért fizetni, ami ingyen is elérhető a számára (52% választotta ezt a lehetőséget). Ez igazolja az általam felállított harmadik hipotézist, miszerint a magyar felhasználók nem költenének olyan tartalomra, amit díjmentesen is megkaphatnak, attól

függetlenül, hogy törvényes úton-e vagy sem. A második legnagyobb arányban azzal magyarázták döntésüket, hogy ezzel a módszerrel a leggyorsabb és legegyszerűbb hozzájutni a vágyott tartalmakhoz (46%). A válaszadók közel egyharmada azért választja az illegális weboldalak nyújtotta kínálatot, mert máshonnan nem tudná megszerezni ezeket a tartalmakat (32,7%) és több mint egynegyedüknek nincs pénze máshonnan megszerezni ezeket (28%). Ennél a kérdésnél lehetőség volt „egyéb” válasz megadására is, hogy megtudjam a felsorolt és a HENT által leggyakoribbnak vélt okokon kívül még milyen tényezők állhatnak a hamisítványokat, illegális másolatokat kínáló weboldalak népszerűsége mögött. Ilyen egyéb tényező például, hogy hazánkban csak nemrég lettek elérhetőek a hivatalos streaming szolgáltatók (Netflix, HBO Go, Disney Plus), így megjelenésükig a válaszadó elmondása szerint az illegálison kívül nem volt más módszer a tartalmakhoz való hozzáférésre. További indokként hozta fel egy másik kitöltő, hogy ezek a legális vállalatok nem kínálnak minden olyan filmet például, amire ő kíváncsi lenne, ezért mellettük gyakran böngészi a törvénytisztegető, szerzői tulajdonjoggal visszaélők weboldalait. A Hamisítás Elleni Nemzeti Hivatal kutatási jelentésében is szerepelt az a jelenség, hogy egyes felhasználók nem saját maguk szerzik be a nem eredeti forrásból származó tartalmakat, hanem harmadik személyen keresztül jutnak azokhoz. Kérdésekre is érkezett az „egyéb” mezőbe egy olyan válasz, miszerint a kitöltő baráti összejöveteleken tekint meg ilyen filmeket, sorozatokat, barátai számítógépének segítségével. Végül még érdemes kiemelni, hogy olyan okot is adtak meg a kétes eredetű oldalak felkeresésére, hogy régebben, amikor még diák volt az illető, nem engedhette meg magának, hogy fizessen a tartalmakért, egyszerűbbnek tűnt számára, ha azokat egy említett weboldalon keresztül szerzi be.

Az általam készített kérdőívben felmértem azt is, hogy milyen tudással rendelkeznek az átlagos magyar fiatalok, fiatal középkorúak azzal kapcsolatban, hogy milyen legális alternatívák találhatóak a témával kapcsolatban a piacon. Arra a kérdésre, hogy ismernek-e a megkérdezettek olyan internetes forrásokat, ahol legálisan tudnak online tartalmakhoz hozzájutni vagy letölteni, 89,3% válaszolt igennel. Ez azonban nem jelenti feltétlenül azt, hogy igénybe is veszik ezeket tartalomfogyasztásuk során, így feltettem azt a kérdést is, hogy használják-e ezeket a szolgáltatásokat. Itt az előző kérdéshez képest egy 9%-os csökkenést tapasztaltam, mivel 81,3% válaszolta azt, hogy igen (2. ábra). Összehasonlítva azokkal a kérdésekkel, amelyekben az illegális oldalak használatára kérdeztem rá, azt lehet megfigyelni, hogy szinte ugyanazok (egy válaszadó kivételével) a magyar lakosok fogyasztanak jogtiszt tartalmakat, mint akik a hamis, másolatokat. Ezt az előző bekezdésben kiemelt válaszadói

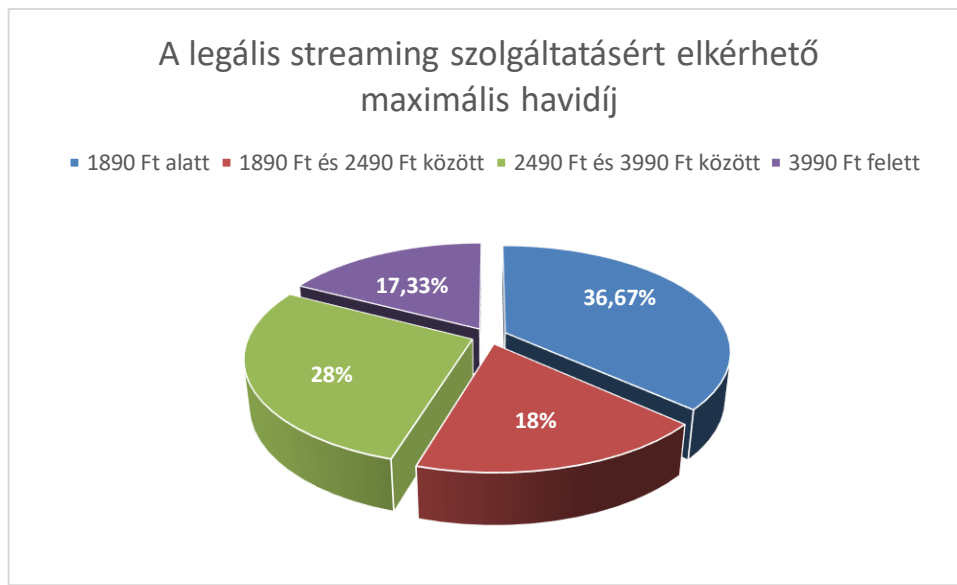
véleménnyel lehet magyarázni, hogy valószínűleg a hivatalos streaming szolgáltatók szűk kínálata okozza, hogy a felhasználók felkeresik a kalózdoldalakat.

2. ábra: Legális alternatívák ismeretének és használatának összehasonlítása (Forrás: saját szerkesztés)

Második hipotézisem első felét az 1. fejezet és saját kérdőívem alapján egyértelműen alátámasztottam, miszerint a magyar fogyasztók esetében leginkább az ár játszik döntő szerepet a hamisítványok megvásárlása/igénybevétele során mind a fizikai termékek, mind az online fellelhető tartalmak esetében. Az állítás második felének bizonyítása most következik, melyhez kérdőívem két kérdése kapcsolódott. Az első, hogy hajlandók lennének-e fizetni a megkérdezettek azért, hogy az interneten keresztül legálisan férhessenek hozzá a vágyott tartalmakhoz. A kitöltők kicsit több mint fele (52%) egyértelműen hajlana efelé, míg 34 százalékuk csak akkor döntene így, ha a jelenlegi piaci árnál olcsóbban kínálnák szolgáltatásaikat a szakosodott vállalatok. Mindössze 14% válaszolt nemmel, azaz, hogy árcsökkenés esetén sem válna meg a megszokott illegális platformok használatától. Ehhez kapcsolódóan feltettem azt a kérdést is, hogy véleményük szerint mi lenne az a maximális összeg, ami elkérhető lenne ilyen szolgáltatás nyújtásáért (3. ábra). Nagyon vegyes válaszok érkeztek, nullától 8500 Ft-ig terjedően. A számtani átlaguk 2526 Ft lett, az átlagtól való átlagos eltérés pedig 1580 Ft. Ezután összehasonlítóképpen megnéztem a két nagy, Magyarországon is elérhető szolgáltató kínálta díjcsomagokat. A Netflix háromféle csomagot nyújt, az első az alapsomag, ami 2490 Ft-ba kerül havonta (1 eszközön nézhető, maximum 720p felbontásban), a második a normálcsoomag, melynek ára 3190 Ft/hó (2 eszközön nézhető, max. 1080p felbontásban), a harmadik pedig a prémium csomag, melyért 3990 Ft-ot kell fizetni havonta, és

ez már akár 4 eszközön is nézhető 4K felbontásban is (ez nem minden tartalomra vonatkozik. (Netflix, 2020) A második nagy szolgáltató az HBO Go, mely a Netflix-el ellentétben mindössze 7 nap ingyenes próbaidőszakot biztosít az egy hónappal szemben, azonban itt csak egyfajta díjcsomag elérhető, melynek ára 1890 Ft havonta. (HBO Go, 2020) Ezeket az adatokat az általam gyűjtöttékkel összevetve azt lehet megállapítani, hogy az HBO Go megfelel a megkérdezettek szerinti számtani átlagnak, a Netflix alapcsomagja szintén.

3. ábra: A legális streaming szolgáltatásért elkérhető maximális havidíj a válaszadók szerint (Forrás: saját szerkesztés)

Érdekes lehet viszont megvizsgálni azt is, hogy az általam vett mintában hányan voltak azok, akik ettől az adattól a felfelé eltértek, vagyis akik a legkevésbé tájékozottak a szolgáltatók piaci áraival kapcsolatban. Kiszűrve a mintából így azokat, akik nagyobb számot írtak be, mint az átlag, azt kaptam, hogy a válaszadók 45,33 százalékának (68 főnek) nincs tudomása arról, hogy jelenleg milyen árakkal dolgoznak a szolgáltatók a piacon, vagy ők még a jelenleginél többet is fizetnének a szolgáltatás igénybevételéért, hiszen véleményük szerint az a maximális ár, ami elkérhető lenne a streaming szolgáltatás nyújtásáért, magasabb, mint amit most ezek a vállalatok elkérnek. Ezek az adatok a Netflix esetében az alapcsomagra vonatkoztak, ezért úgy gondoltam, érdemes megnézni azt is, hogy hányan voltak a válaszadók között olyanok, akik a prémium csomag áránál is többnek gondolták a legfeljebb elkérhető összeg mennyiségét. Ez alapján elmondható, hogy a megkérdezettek 17,33%-a (26 fő) az, aki még a prémium csomag áránál is többnek véli azt a maximális árat, ami elkérhető lenne ilyen szolgáltatás nyújtásáért. Mivel az előző kérdéssel azt vizsgáltam, hogy hajlandóak lennének-e a válaszadók fizetni ezekért a legális, jogtisztá tartalmakért, még azt is megnéztem a mintában, hogy voltak-e olyan magyar állampolgárok, akik azt jelölték be ennél a kérdésnél, hogy akkor meggondolnák az

előfizetéses szolgáltatásra való áttérést, ha az olcsóbb lenne és ezzel ellentétben magasabb összeget adtak meg a szolgáltatók jelenlegi árainál. Mindössze 10 olyan embert találtam így a 150 fős mintában, akik esetében arra lehet következtetni, hogy nincsenek naprakész információik a szolgáltatók havidíjaival kapcsolatban, hiszen teljesen ellentétes válaszokat adtak a két kérdésre. Ezek alapján a második hipotézist úgy érzem, hogy részben tudtam bizonyítani, mert az egyértelműen látható, hogy az ár fontos szerepet játszik a fogyasztói döntés során, azonban a válaszok alapján arra lehet következtetni, hogy sokan (a válaszadók több mint fele) a jelenlegi piaci árat nem tartja túlzónak, és ha nem lenne korlátozott a szolgáltatók kínálata, valószínűleg ki is fizetné érte. Azoknak a megkérdezetteknek pedig, akik úgy nyilatkoztak, hogy árcsökkenés esetén esetleg hajlandóak lennének a legális utat választani, mindössze 56,86%-a írt ténylegesen kevesebb összeget a szolgáltatók aktuális árainál, így nem lehet magabiztosan kijelenti, hogy ösztönzően hatna rájuk, ha jelentősen olcsóbbá válna a szolgáltatás.

Az ezt követő négy kérdéssel azt szerettem volna kideríteni, hogy mennyire tájékozott az átlagos magyar válaszadó a hamisítványokkal kapcsolatos szabályozásokat illetően. A kategóriába sorolható első kérdésem arra vonatkozott, hogy a megkérdezettek véleménye szerint milyen szankciók vannak érvényben jelenleg a termékhamisítókkal szemben. Öt válaszlehetőséget adtam meg, melyek között egy helyes válasz és több részben helytálló volt, ugyanis a termék jellegétől függően többféle büntetés is lehetséges. Az a személy, aki egy elterjedt márka termékét annak hozzájárulása nélkül lemásolja és úgy hozza kereskedelmi forgalomba, hogy attól nem különbözteti meg semmi, a Büntető törvénykönyv szerint egy év szabadságvesztéssel büntethető. (Büntetőjog.Infó, dátum nélk.) Ezenkívül 1-5 év szabadságvesztéssel bünteti a törvény azokat, akik iparjogvédelemi jogokat sértenek meg, és tevékenységüket üzletszerűen folytatják. (HEOL.hu, 2016) Az egyetlen, teljesen helyes általam felállított válaszlehetőség az öt évig is terjedhető szabadságvesztés volt, melyre mindössze a kitöltők 7,3%-a gondolt. A legtöbben (55,3%) az 500.000 Ft-tól 5.000.000 Ft-ig terjedő pénzbüntetést választották, ilyen vagy hasonló szankció azonban nem szerepelt Btk.-ban. A második legnépszerűbb opció az egy évig terjedő szabadságvesztés pénzbüntetéssel kiegészítve volt (26,7%), amelynek volt valóság tartalma, azonban anyagi jellegű szankciót nem fogalmaztak meg a témával kapcsolatban. Ehhez kapcsolódott a témakörhöz kapcsolható második kérdésem, mellyel arra kérdeztem rá, hogy milyen ismeretekkel rendelkeznek a válaszadók azt illetően, hogy hol található a magyar gyakorlatban a hamisítást szabályozó rendelkezések. A helyes válasz a Büntető törvénykönyv volt, melyet a válaszadók több mint

háromnegyede (78,7%) jelölt be. A lehetőségek közül a második legnagyobb arányban (11,3%) választott a Polgári törvénykönyv volt. A többi opcióra már egyenként kevesebb mint 10 jelölés érkezett, azaz a megkérdezettek 4,7%-a gondolta úgy, hogy ezek a szankciók a Nemzeti Adó- és Vámhivatal honlapján érhetők el, és 4-4 válaszadó véleménye szerint az Infotv.-ben vagy az interneten ingyenesen hozzáférhető jogtárak oldalain.

A témához kapcsolódó következő két kérdés nyitott volt, azaz a kitöltőknek lehetőségük nyílt az előre megírt válaszlehetőségek befolyásolása nélkül számot adni ismereteikről. Az első ilyen kérdésként azt fogalmaztam meg, hogy ismernek-e a megkérdezettek olyan nemzetközi szabályozást, amely az online tartalmak illegális használatának büntetésére irányul. Itt megjegyzendő, hogy illegális használat alatt nem csak azt lehet érteni, amikor valaki otthonában megnéz egy nem jogtisztá filmet, hanem az a tevékenység is a szerzői jogok megsértésének minősül, ha egy személy például olyan videót tölt fel közösségi oldalaira vagy pl. a Youtube-ra, amely alatt olyan zeneszám fut a háttérben, mely ilyen jogok védelme alatt áll, és a jogtulajdonos nem adott engedélyt annak használatára. A kapott válaszok alapján azt lehet megállapítani, hogy a témával kapcsolatban nagyon kevés válaszadónak jutott eszébe valamilyen szabályozás, mindössze 5,33% (8 fő) írt ebbe a mezőbe a „Nem ismerek.”-től különböző választ. Ezek közül hárman említették meg az általam is az előbbieken példának hozott, szerzői jogokkal kapcsolatos visszaélés esetét („copyright”). Egy személy írt az amerikai törvényhozás által 2011-ben előterjesztett „Stop Online Piracy Act”-ről, amely nagyobb teret engedne az igazságszolgáltatásnak a szerzői jogi visszaélések büntetésével kapcsolatban. (Congress.gov, 2011) Ez a megkérdezett válaszában megemlített még egy amerikai előterjesztést (2015), a „Cyber Intelligence Sharing and Protection Act”-ot, melynek célja, hogy lehetővé tegye a számítógépes információmegosztást az amerikai kormány és a technológiai, gyártó vállalatok között és segítse a kormányt a számítógépes fenyegetések kivizsgálásában és a hálózatok biztonságának megőrzésében a kibertámadásokkal szemben. (Congress.gov, 2015) Volt olyan kitöltő is, aki ugyan nem nemzetközi, de egy fontos magyar egyesületet említett meg, amely a témához kapcsolódik. Ez a szervezet az Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület, mely a zenei és irodalmi művek jogkezelő szervezete Magyarországon. (Artisjus.hu, 2020) Továbbá megemlítésre került a hamisítás elleni nemzetközi kereskedelmi megállapodás (ACTA) is, melynek célja a hatékony fellépés az interneten terjedő kalóztartalmakkal szemben. (Office of the United State Representative, 2011) A válaszok között szerepelt még a WTO tagországaira vonatkozó TRIPS megállapodás (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) is, mely a szellemi

tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló nemzetközi megállapodás (World Trade Organization, 1995), valamint a BSA (Business Software Alliance), amely a világ legnagyobb szoftvergyártóit magába foglaló szervezet (Software.org, 2020). Ezek alapján megállapítható, hogy a mintába esett magyar válaszadók túlnyomó többsége (94,67%) nem ismer olyan nemzetközi szabályozásokat, amelyek a hamisítványok használatára, a szerzői jogokkal való visszaélésre vonatkoznak.

A következő nyitott kérdéssel azt szerettem volna megtudni, hogy ismernek-e a kitöltők olyan eseteket, amikor az online tartalmak illegális használata valamilyen büntetéssel járt. Itt már körülbelül négyszer annyian rendelkeztek ismeretekkel a nemzetközi szabályozásokhoz képest, azaz a megkérdezettek 20%-a (30 fő) számolt be olyan szankciókról, amit a témával kapcsolatban valahol olvastak/hallottak. Azoknak a válaszadóknak a 60%-a, akik érdemi választ adtak a kérdésre, a pénzbüntetést írta, több esetben hozzátéve a „valószínűleg” szót. Ezenkívül a második leggyakoribb büntetéstípus a szabadságvesztés volt, melyet 20% (6 fő) írt. Továbbá érkeztek olyan információk, mint például a vagyonek kobzása, szerverek leállítása vagy a bevételszerzés letiltása a videóról, amiben szerzői jogvédelem alatt álló zeneszám volt hallható.

A fenti bekezdések alapján most már tudok nyilatkozni az általam elsőként felállított hipotézisről, azaz, hogy az átlagos magyar állampolgárok rendelkeznek-e hallgatóságos tudással vagy közvetlen tapasztalattal a hamisítással kapcsolatos szabályozásokról, szankciókról. A gyűjtött adatok alapján megállapítható, hogy a mintába került kitöltők többsége nem rendelkezik semmilyen információval azzal kapcsolatban, hogy nemzetközi szinten milyen szervezetek foglalkoznak a témával, illetve, hogy milyen büntetéseket szabtak ki a hamisítókra. A magyar gyakorlat esetében azonban jobb a helyzet, hiszen a többség (78,7%) tudja, hogy a Büntető törvénykönyvben található az ide vonatkozó szankciók, viszont megfigyelhető, hogy mindkét, a büntetések mértékére kérdező kérdés esetében a megkérdezettek enyhébben szankcionálnák a hamisítást, szerzői jogokkal történő visszaélést, a gyakorlattal ellentétben csak pénzbüntetést szabnának ki rájuk. Így a hipotézisemről, melyben azt állítottam, hogy a nemzeti és nemzetközi szervezetek által a hamisítás visszaszorítása érdekében folyamatosan meghozott intézkedésekről, szabályozásokról az átlagos magyar fogyasztó sem hallgatóságos, sem közvetlen tapasztalattal nem rendelkezik, azt lehet mondani, hogy igaz, mivel azok közül, akik az általam gyűjtött mintába kerültek, a legtöbben valóban nem rendelkeztek ide vonatkozó tudással, vagy ismereteik nem voltak pontosak.

A téma jobb, mélyebb megértése érdekében készítettem még kérdőívemben egy olyan blokkot is, melyben állítások szerepeltek, amikről a megkérdezetteknek el kellett dönteniük, hogy teljesen egyetértenek, vagy egyáltalán nem értenek egyet az adott mondat tartalmával, valamint egy köztes lehetőséget is biztosítottam számukra. Az első ilyen állításom a hamisítványok minőségére vonatkozott, melyről azt jelentettem ki, hogy az interneten található, nem legális forrásból származó film van olyan jó minőségű, mint az eredeti. A válaszadók körülbelül fele (50,67%) ezzel „egyet is értett, meg nem is”. A két szélső érték közül azonban a legtöbben (26,67%) úgy nyilatkoztak, hogy a hamisított online tartalom nincs olyan színvonalú, mint az, amelyről illegálisan másolták. Érdekes módon azok közül, akik egyetértettek a kijelentéssel, mindössze 70,59% használna bármikor kalózzoldalakat az ilyen tartalmakhoz való hozzáférés céljából, annak ellenére, hogy véleményük szerint nincs gond a minőséggel. A második állításom arra vonatkozott, hogy jobban megéri-e hosszútávon az előfizetéses szolgáltatók ajánlatait választani. A kitöltők 50,67%-a szerint igen, és csak nagyon kevesen voltak, akik ezzel egyáltalán nem értettek egyet (12,67%). Ezeknek a felhasználóknak a 68,42%-a, akik szerint nem éri meg hosszútávon a legális alternatívákra váltani, az elmúlt egy évben töltött le nem eredeti oldalról különböző tartalmakat. Ebből arra lehetne következtetni, hogy azért választanák inkább a jövőben is ezeket az oldalakat, mert meg vannak elégedve az általuk nyújtotta színvonallal, viszont csupán egynegyedük válaszolt az előző kérdésre egyértelműen pozitívan.

A Hamisítás Elleni Nemzeti Testület kutatásában is olvasható volt, hogy a hamisításnak rengeteg negatív társadalmi és gazdasági következménye van, így érdekelt válaszadóim véleménye ebben a témában is. Azt állítottam, hogy ennek a tevékenységnek a következményeként munkahelyek szűnnek meg. Nagyon kevesen voltak, akik ezzel teljesen egyetértettek (20,67%), a többség a köztes lehetőséget választotta (51,33%). Azoknak a személyeknek majdnem háromnegyede (71,43%), akik szerint a hamisítók tevékenysége nem fenyeget munkahelyek megszűnésével, az elmúlt egy évben töltött le kalózzoldalokról kétes eredetű tartalmat, és kétharmaduk (66,67%) bármikor szívesen venné igénybe ezen oldalak szolgáltatásait, így elmondható, hogy elkötelezettek ezen weboldalak mellett és nem látják a káros hatásukat.

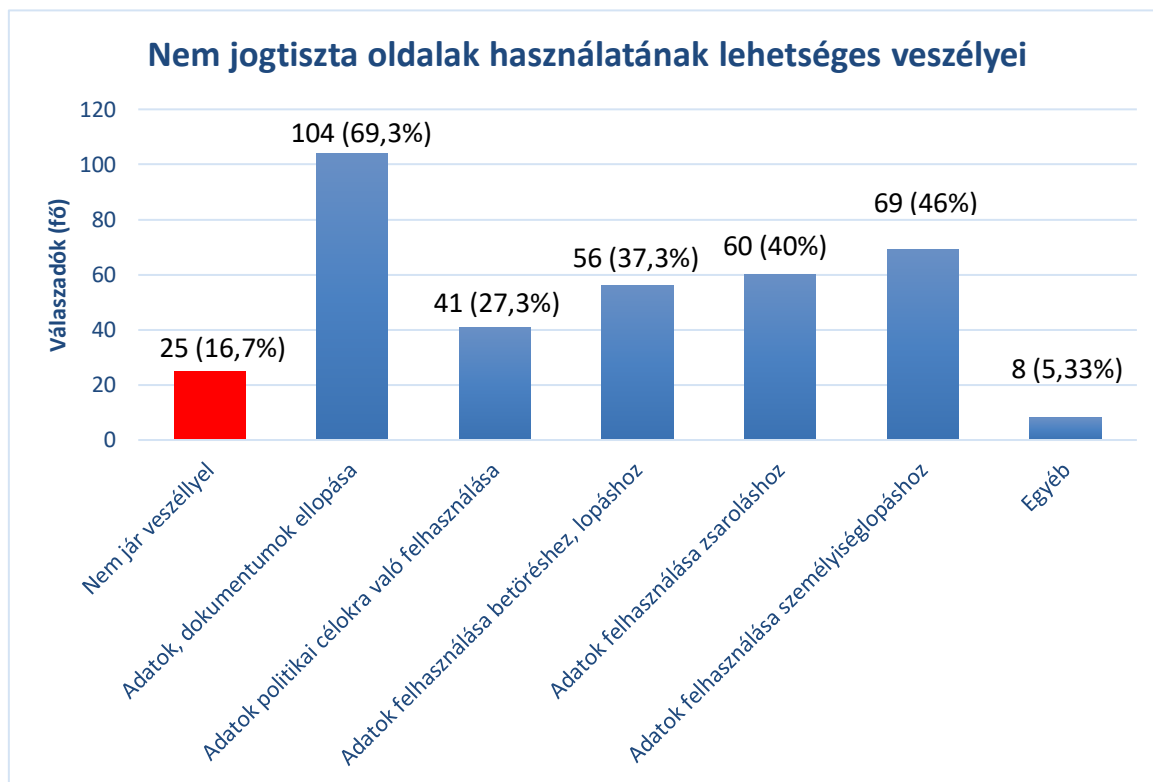
A következő kijelentéseim a hamisítással kapcsolatos hatósági ellenőrzésekre, büntetésekre irányultak. Elsőként azt állítottam, hogy a hamisítványok kiszűrése érdekében gyakoribb és hatékonyabb ellenőrzésre van szükség. Ezzel a válaszadók több mint harmada teljesen egyetértett (38%), és mindössze 14% gondolta úgy, hogy a jelenlegi hatósági

beavatkozások is kellően hatásosak. Azzal a kijelentéssel, hogy bűncselekményt követ el az a személy, aki az interneten keresztül hamisított termékeket árul, vagy másolt tartalmakat oszt meg másokkal, a megkérdezettek több mint fele (55,33%) abszolút egyetértett, és csak 7,33% szerint nem illegális ez a tevékenység. Ezeknek az adatoknak ellentmond azonban, hogy azzal a mondattal, melyben azt írtam, hogy szigorúbban kellene büntetni a világhálón fellelhető filmek forrásait, a válaszadók csupán 14%-a nem ért egyet. Ez azt jelenti, hogy a maradék 86% szerint valamilyen mértékben szigorítani kellene a szankciókon. Ez azért különös, mivel azoknak a 63,27%-a, akik úgy nyilatkoztak, hogy teljesen egyetértenek vagy egyet is értenek, meg nem is azzal, hogy szigorítani kell a szankciókon, azt gondolja, hogy a hamisítás nem bűncselekmény. Közel sem ilyen megosztó azonban, hogy felelősségre kell-e vonni a hamis tartalmak nézőit is. Az általam gyűjtött mintába került magyar állampolgárok 60%-a úgy gondolja, hogy egyáltalán nem kell megbüntetni azokat, akik csak megtekintik ezeket a másolatokat, és mindössze 10% vélekedik úgy, hogy ez is ugyanolyan bűncselekmény, mint a hamisítás. Ide tartozik még az az állításom is, melynek tartalma a kétes eredetű tartalmak birtoklásának eltitkolására vonatkozott, pontosabban, hogy lehet-e büszkélkedni azzal, hogy sokkal olcsóbban vagy teljesen ingyen jutottak hozzá a vágyott tartalomhoz. Kimagasló arányban (82,67%) voltak azok, akik véleménye szerint ilyen kalózfájlok beszerzése nem ad okot büszkeségre, mindössze 6 kitöltő (4%) volt csak, aki ezzel dicsekedne ismerőseinek.

Kíváncsi voltam arra is, hogy mit gondolnak a kitöltők arról, hogy mennyire hat elrettentően a hamisított tartalmak igénybevételére a törvény szigora. Nagyon vegyes eredmények érkeztek, azonban azt tudom megállapítani, hogy a többség (40,66% - egyet is ért, meg nem is) nem tart túlságosan a következményektől, amikor ilyen tartalmak között böngészik a világhálón, míg 39,33% szerint egyáltalán nincsenek hatással a fogyasztók illegális tartalomfogyasztására a kilátásba helyezett szankciók. Ehhez a témához kapcsolódik még kiegészítésként, hogy ha valaki VPN-en (Virtual Private Network – anonim internetezés) keresztül kapcsolódik a hálózathoz, le tudják-e nyomozni a hatóságok a tartózkodási helyét, azaz, ha bűncselekményt követ el (pl. moziban kamerával rögzített filmet tölt fel egy kalózdoldalra), akkor számíthat-e következményekre. Azok közül, akik egyértelmű véleményüket fejezték ki az állítással kapcsolatban, a legtöbben (41,33%) azt hiszik, hogy ez a módszer megvédheti őket a törvény szigorától, pedig ez nem így van. Kevesebb mint 10 százalék (9,33%) tudta helyesen, hogy ha felmerül a törvénytelen tevékenység végzésének gyanúja, a szolgáltató köteles minden kért információt a hatóságok rendelkezésére bocsátani. (Huppertz and Powers, S.C., 2019)

Ezt követően azt vizsgáltam, hogy mennyire felismerhető az interneten közzétett tartalmak esetében az, hogy azok legális úton kerültek-e az adott weboldalra. A válaszadók többsége szerint (44%) ezt nem olyan egyszerű eldönteni (egyet is értenek, meg nem is), míg a második legnagyobb arányban (39,33%) azok voltak a mintában, akik magabiztosan meg tudják állapítani az adott tartalom hamis voltát. A következő állítással arra a témára tértem rá, hogy a mintába került magyar lakosok véleménye szerint van-e elegendő legális platform filmek, televíziós tartalmak nézésére, zeneszámok hallgatására. A válaszadók többsége (48%) szerint igen, kevesebb mint 20 százalék (17,33%) vágyik csak bővebb kínálatra a streaming szolgáltatók tekintetében. Azok közül, akik szerint jelenleg nincs elég legális lehetőség ezen tartalmak igénybevételére, 80,77% használ rendszeresen ilyen platformokat.

A hamisításnak áldozatául eshetnek nagy világmárkák és kisebb vállalatok, akár kis-és közép vállalkozások is, ahogy arról már az előző fejezetekben írtam. Ehhez kapcsolódón azt állítottam a kérdőívemben, hogy a hamisítás elleni küzdelem csak a nagy, nemzetközi márkáknak fontos. Válaszadóim többsége (40,66%) ezzel nem értett egyet, és ugyanilyen arányban voltak azok is, akik semleges választ adtak. Ezenkívül kitértem arra is, hogy ennek a tevékenységnek nem csak az eredeti gyártókra lehet negatív hatása, hanem azokra a magánszemélyekre is, akik csupán felhasználóként, a hamis tartalmak fogyasztóiként vesznek részt ebben a folyamatban. A következő kijelentésem így az volt, hogy túl kevés szó esik a nyilvánosságban a hamisítványok veszélyeiről. Ezzel a megkérdozettek több mint felének (53,33%) véleménye megegyezett, és mindössze 12% vélekedett úgy, hogy jelenleg megfelelően tájékoztatják a lakosságot ezekről a lehetséges káros hatásokról. Tovább pontosítva a kérdéskört rátértem arra, hogy az interneten található, kalózmásolatokat kínáló weboldalak veszélyt jelenthetnek-e használóikra. A legtöbben (52%) a semleges válaszlehetőséget választották, ezután azok következtek (34,67%), akik szerint ténylegesen rejt veszélyeket az egyszerű felhasználók számára is a kalózsoldalak használata. Ezután a következő kérdéssel, amely az állításokat tartalmazó rész után következett, azt szerettem volna megtudni, hogy a mintába került többségében 45 év alatti magyar lakosok szerint pontosan milyen káros következményei lehetnek az illegális másolatok letöltésének/online megtekintésének az egyszerű fogyasztókra nézve.

4. ábra: Nem jogtisza oldalak használatának lehetséges veszélyei (Forrás: saját szerkesztés)

Hat válaszlehetőséget adtam meg, melyek között szerepelt az is, hogy veszélytelen ez a tevékenység, és opcionálisan lehetett egyéb kockázatokat is megnevezni (4. ábra). A válaszadók több mint kétharmada szerint (69,3%) a legnagyobb veszélyt az jelenti, hogy ezen illegális weboldalak üzemeltetői ellophatják a számítógépükön tárolt adataikat, dokumentumaikat. Ezután a megkérdezettek kevesebb mint fele (46%) vélekedik úgy, hogy felhasználhatják az adatait személyiséglopáshoz, álprofilok készítéséhez. A harmadik helyre az eszközön található adatokkal való zsarolás került (40%), majd ezt követte az adatok felhasználása betöréshez, lopáshoz (37,3%). Az általam felsorolt lehetőségek közül a legkevesebben (27,3%) a politikai célokhoz külön engedély kérése nélküli adathasználatot választották. Azok a kitöltők, akik szerint nem hordoz magában veszélyeket a különböző kalózkodások, illegális letöltő programok használata mindössze 25-en voltak (16,7%). Érkezett számos „egyéb” válasz is, melyek között a leggyakrabban szerepelt, hogy ezek az illegális másolatokat tartalmazó weboldalak sokszor vírusokat telepítenek a háttérben a használt eszközökre, valamint, hogy felhasználhatják a számítógépek erőforrásait, például Bitcoin bányászatára.

Dolgozatomban már többször említettem a hamisítás visszaszorításával kapcsolatos szabályozásokat, illetve az ezeket hozó nemzetközi és nemzeti szervezeteket. A következő fejezetben ezért szeretném bővebben is bemutatni ezeket, az általuk hozott intézkedéseket, és a

témával kapcsolatos stratégiájukat. Ezeket az intézményeket azért is fontos megemlíteni, mivel fontos adatokkal, információkkal szolgálnak az aktuális hamisítással kapcsolatos helyzetről, melyek hasznosak lehetnek akár vállalatok, akár magánszemélyek szempontjából.

4. ILLETÉKES SZERVEZETEK ÉS STRATÉGIÁJUK

„Az a kérdés merül már most fel, hogy mióta hamisítanak az emberek? Azt hiszem, hogy időtlen idők óta. Sokkal korábban, mint gyűjtenek.” (Radisics, 1906) Elmondható, hogy a hamisítás nem újkeletű jelenség, így szankcionálása is hosszú múltra tekint vissza. Dolgozatomban azonban nem célom, hogy az ezzel foglalkozó intézmények történelmi alakulását bemutassam, így csak a napjainkban működő azon szervezetek munkásságát szeretném áttekinteni, melyek hazánkra is hatással bírnak. Mivel hazánk az Európai Unió tagja, így elsőként említeném az uniós szerveket, melyek intézkedéseket fogalmaztak meg a hamisítás visszaszorítása érdekében. Így először ismertetem az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a témában, majd az Európai Unió és Szellemi és Tulajdoni Hivatala által (EUIPO) meghozott intézkedéseket vázolom fel, melynek keretein belül 2012-ban létrehozta a hamisítás ellen irányuló hírszerzést támogató eszközt (Anti-Counterfeiting Intelligence Support Tool – ACIST). (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019) Ezt követően az Office of the United States Trade Representative (USTR) által évente kiadott Special 301 Report jelentőségét fogom ismertetni, mely tartalmazza azoknak az országoknak a listáját, melyeket az Amerikai Egyesült Államok a hamisítás szempontjából veszélyesnek ítélt meg bizonyos termékcsoportok tekintetében. Végül áttérek a hazai intézmény, a Hamisítás Elleni Nemzeti Testület (HENT) bemutatására, melynek keretében kidolgozásra került a Hamisítás Elleni Nemzeti Stratégia (HENS) 2008-ban.

4.1. Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az uniós szervek közül a hamisítás jelenségével legnagyobb mértékben az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala foglalkozik, de érdemes más szervek intézkedéseit is figyelembe venni a téma jobb megértéséhez. Az Európai Unió Hivatalos Lapjában 2017-ben megjelent Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye szerint a hamisított termékek világkereskedelmi aránya az ENSZ határain belül 5-7%, míg az OECD országokban 2,5%. Ezen termékek túlnyomó többsége információik szerint nem az Unió határain belül kerül előállításra, azonban a tagállamokban is egyre növekszik a hamisítók száma az online vásárlások egyre nagyobb térnyerésének köszönhetően. Továbbá az is kedvez a hamisítványok gyártóinak, hogy

az Unióban még mindig nagyon alacsony a büntetőeljárás alá vonás kockázata, illetve, hogy a vámellenőrzés hatékonyságának foka nem minden tagállamban egyforma. (Az Európai Unió Hivatalos Lapja, 2017)

Ennek megfelelően az EGSZB elnöke számos ajánlást, javasolt intézkedést fogalmazott meg a tagállamok és hatóságai számára, ezek közül a teljesség igénye nélkül csak a legfontosabbak, legérdekesebbek kerülnek dolgozatomban kiemelésre. Hangsúlyozza többek között a magánszektor szerepét a hamisítással szembeni fellépésben, melynek eredményeképpen partnerségeket építhetnének ki webhelyszolgáltatókkal, tartalom-előállítókkal, márkatulajdonosokkal, elektronikus fizetési rendszerek üzemeltetőivel, hirdetési hálózatokkal, illetve domain-nyilvántartásokkal. Ennek támogatására az állami szektor részéről is szükség van nagyobb szerepvállalásra, mint például jobb statisztikai adatok biztosítására a hamisítás volumenéről és hatásáról. További javaslatai között szerepel egy európai hamisításellenes kampány létrehozása, magában foglalva egy hamisítás elleni napot és egy segélyvonal felállítását, ezzel is jobban felhívva a figyelmet a téma fontosságára. Ezen kívül a tagállamok számára erősen javasolja a tagállami szintű hamisítás elleni intézkedések és jogszabályok erősítését, hatékony keretrendszerek kidolgozását a hamisított áruk adminisztratív ellenőrzésével kapcsolatban, valamint a tagállamokban rendelkezésre álló büntetőjogi lehetőségek módosítását és a vámtisztviselők számára elegendő eszköz, erőforrás, képzés biztosítását a hamisítványok felismerése érdekében. Továbbá szorgalmazza az összehasonlítható statisztikai adatok gyűjtését bizonyos hamisított termékcsoporthoz és a baleseti, illetve halálozási arányok közötti összefüggésben. Még egy nagyon érdekes pont, hogy javasolja okostelefonos technológiák bevonását a hamisított árucikkek azonosításába, hogy a fogyasztók önállóan is képesek legyenek az általuk vásárolt termékek eredetiségének ellenőrzésére. Végül a kis- és középvállalkozások érdekeit is figyelembe véve a jövőben meg kell könnyíteni a védjegyek, modellek és egyéb szellemi-tulajdonjogok nyilvántartásba vételét. (Az Európai Unió Hivatalos Lapja, 2017)

Ezen ajánlásoknak és adatgyűjtési kérelmeknek részben eleget tesz az Európai Unió Vámuniója, mely a 2018-as évben közel 343 millió vámáru-nyilatkozatot (ideértve az árutovábbítást is) kezelt több mint 2000 EU-vámhivatal az év 365 napján 24 órában. A vámhatóságok élen járnak a csalás, hamisítás, terrorizmus és szervezett bűnözés elleni küzdelemben. Az emberi érzékszervek megtéveszthetősége miatt az ellenőrzőpontokon kiképzett kutyák segítségével keresnek a vámtisztviselők illegális kábítószerket, gyanús élelmiszereket, robbanóanyagokat vagy akár nagy mennyiségű készpénzt. Munkájuk

eredményességét bizonyítja, hogy 2018-ban 4,1 milliárd hamisított cigaretta és más dohánytermék forgalmazását akadályozták meg az EU piacain, valamint körülbelül 70.000 alkalommal foglaltak le szellemi tulajdonjogok megsértésével gyanús árucikkeket az unió vámhatóságai. 2018-ban több mint 27 millió terméket tartottak vissza a határokon, melyeknek összértéke közel 740 millió euró volt. (Európai Bizottság, 2018) Ezenkívül 2006-ban kezdte meg működését a RAPEX-Kína információs rendszer, mely 2016 óta kiterjed az online értékesített termékekre is. (Európai Bizottság, dátum nélk.)

4.2. Az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (EUIPO)

Az EUIPO 2019 szeptemberében adott ki a 2013-2017 közötti időszakra vonatkozó jelentést a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről, mely tartalmazza az említett időszakban történt lefoglalásokat az Európai Unió határain és nemzeti piacain. Az adatok azt mutatják, hogy ebben az időszakban jelentős mértékben áramlottak be hamisítványok a tagállamokba, számszerűsítve 438 millió hamis terméket foglaltak le, melyek becsült értéke 12 milliárd euró volt. Az a tagállam, melyben a legtöbb lefoglalás történt Olaszország, az összes eset 54 százalékával. A legtöbb lefoglalt árucikk a ruházati kiegészítők, játékok, CD/DVD-k, illetve az órák, táskák, pénztárcák voltak. Az vizsgált időszakban az a jelenség volt jellemző, hogy a hamisított árucikkek értéke és mérete kisebb volt, általában konténerekben, tehergépjárműveken nagyobb rakományként szállították őket. A termékek többsége Kínából származott, ezen kívül Hong Kong, Törökország és Malajzia szerepelt az élen. Az EU határain történt lefoglalások csúcspontja 2014-ben volt, utána folyamatos csökkenő tendenciát mutatott, kivéve a 2015-ben és 2016-ban megfigyelt átmeneti emelkedést. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019)

2019 júniusától kezdve az IP Enforcement Portal-ba integrált adatbázist töltik fel azon termékek lefoglalásával kapcsolatos statisztikákkal, melyekkel kapcsolatban felmerült a szellemi tulajdonjogok megsértése. Ezek az adatok harmonizált formában kerülnek be az adatbázisba, hogy az összehasonlítást lehetővé tegyék. A jelentésben azonban többször is szerepel, hogy kiadásának dátumáig még nem minden tagállam szolgáltat adatokkal a Hivatal felé, így az abban közzétett országrangsor nem pontos, a későbbi adatszolgáltatás hatására módosulhat, hogy mely országokban a legtöbb a lefoglalt hamisítványok száma. Eddig azonban megállapítható, hogy Olaszországban a legsúlyosabb a helyzet, mivel az EU határain belül történt lefoglalások 77%-a itt történt, ezt követi Franciaország és Spanyolország. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019)

2012-ben az Európai Unió Szellemi Tulajdon Hivatala létrehozta az ACIST (Anti-Counterfeiting Intelligence Support Tool) elnevezésű hamisított termékekkel kapcsolatos hírszerzést támogató eszközt. A Hivatal 2013-ben hozzáférhetővé tette minden tagállam összes rendvédelmi hatósága (vám- és rendőrségi hatóságok, piacfelügyeleti hatóságok) számára az adatbázist, mely létrehozta az ún. „ACIST közösséget”. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2019) A hírszerzési eszköz célja, hogy statisztikai adatokat gyűjtsön a tagállamok illetékes hatóságaitól a hamisított termékekkel kapcsolatban, illetve tárolja a kapott információkat. Az ACIST az Európai Unió 23 nyelvén elérhető, a felhasználók legördülő menükön keresztül érhetik el a kívánt tartalmakat. A rendszer kétfajta adatot tárol: az egyik a nyers adatok, amiket az EU-n belül regisztrált felhasználók töltenek fel, a másik típus pedig az ábrákat, statisztikákat, jelentési adatokat tartalmazó adatbázis, ami minden felhasználó számára hozzáférhető. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2012) Az eszköz segítségével a tagállamok által nyújtott adatok egyszerűen összehasonlíthatók, elemezhetőek. Online elérhető egy formanyomtatvány az alapvető információk mezőivel, amelyet közvetlenül az illetékes hatóság felelős tisztviselője tölthet ki, illetve több adat egyidejű feltöltése is elvégezhető gyanús esetek esetén. Miután az információk bekerültek az adatbázisba, különböző kritériumokat kombinálhat a felhasználó, és ezek alapján statisztikai jelentéseket és grafikonokat generálhat a lefoglalásokról, visszatartásokról egy adott régióban, vagy egy vagy több országban, különböző fajta termékekről, azok értékéről, valamint a hamisítványok alakulásáról, illetve a szellemi tulajdonjoggal kapcsolatos visszaélésekről általánosságban és részletekbe menően. A szükséges adatok ezután standard formátumba exportálhatók, hogy aztán olyan adattípusokká és grafikonokká lehessen őket alakítani, amelyekre a különböző hatóságoknak vagy jogosultaknak szüksége van belső elemzések és jelentések készítéséhez. Az ACIST lehetővé teszi mind a hatóságok, mind a vállalatok számára, hogy világos áttekintést kapjanak az aktuális állapotról, és stratégiai és együttműködő módon segítse tevékenységüket a hamisítással és szerzői jogi visszaéléssel való küzdelemben. (Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2016)

4.3. Office of the United States Trade Representative (USTR)

Az Amerikai Egyesült Államok Kereskedelmi Hivatala minden áprilisban publikálja „Special 301 Report” elnevezésű jelentését, melynek készítéséhez információkat gyűjtenek az Egyesült Államok nagykövetségeitől a világ minden tájáról, az Egyesült Államok kormányzati szerveitől és minden egyéb érdekelt féltől. A jelentés minden esetben egy vezetői összefoglalóval indul, ezt követően az első szekcióban kifejtik, hogy milyen előrelépések történtek a szellemi tulajdonjogok védelmével, az intézkedések végrehajtásával, és a

kapcsolódó piacra jutással kapcsolatban. A második szekció tartalmazza az országjelentéseket, melyben kitérnek arra, hogy melyek azok az országok, ahonnan különösen sok hamisítvány áramlik a piacra, ezeket ún. „Elsőbbségi megfigyelési listára” helyezik (Priority watch list), azok az országok pedig, ahol csak a hamisítás gyanúja merül fel, az ún. „Megfigyelési listára” (Watch List) kerülnek. Ezután két melléklet következik, az első tartalmazza a jelentés törvényi alapját, a második pedig az Egyesült Államok kormánya által támogatott technikai segítségnyújtást és kapacitásbővítést. (Office of the United States Trade Representative, 2020)

A legutóbb kiadott öt jelentésben (2016-2020) Kína mindig első helyen szerepelt azon a listán, amely a hamisítás szempontjából különösen figyelemmel kísért országokat tartalmazza. Ennek oka, hogy továbbra is világelső a hamisítványok előállításának, belföldi értékesítésének és exportálásának tekintetében. Mivel Kína az e-kereskedelemben is jelentős nagyhatalommá vált, így komoly aggodalomra ad okot az Egyesült Államokban, hogy a hamisítók sikerrel elkerülik az ellenőrzéseket úgy, hogy kis csomagokkal és minimális raktárkészlettel dolgoznak. Továbbá nagy mennyiségű hamisított terméket az USA-n keresztül csempésznek be más piacokra. Szintén kitüntetett helyet tölt be Indonézia, ahol komoly kihívásokkal néznek szembe a szellemi tulajdonjogok védelme és az intézkedések végrehajtása során, illetve a tisztességes és méltányos piacra jutás terén. India is szerepel a listán, mivel a szabadalmi törvényben szereplő szűk szabadalmazhatósági kritériumok és a szabadalmazási visszavonásokkal való fenyegetés nagy terhet jelentenek a különböző ágazatok vállalatainak, továbbá Algéria, Szaúd-Arábia, Oroszország, Ukrajna, Kuvait, Argentína, Chile és Venezuela. A „Megfigyelési listán” is jellemző volt, hogy a vizsgált időszakban szinte ugyanaz a 22 ország szerepelt, ahol nem ölt olyan súlyos méreteket a szellemi tulajdonjogok védelmével kapcsolatos intézkedések hiánya. Ezek az országok Barbados, Bolívia, Brazília, Kanada, Kolumbia, Dominikai Köztársaság, Ecuador, Egyiptom, Guatemala, Libanon, Mexikó, Pakisztán, Paraguay, Peru, Románia, Thaiföld, Törökország, Türkmenisztán, az Egyesült Arab Emírségek, Üzbegisztán, Vietnám és végül Trinidad és Tobago. (Office of the United States Trade Representative, 2020)

Magyarország külön nevesítve nem szerepelt egyik fent nevezett listán sem az általam tanulmányozott időszakban, azonban 2016-ban és 2017-ben említést tettek róla a gyógyszer és orvostechikai iparral kapcsolatban. Számos EU-tagállamban, köztük Ausztriában, Belgiumban, a Cseh Köztársaságban, Finnországban, Magyarországon, Olaszországban, Litvániában, Portugáliában és Romániában olyan intézkedések bevezetésére került sor, amelyek hátrányosan befolyásolják a piacra jutást, nem ösztönzik kellőképpen az innovációkat,

valamint bizonytalanságot és kiszámíthatatlanságot teremtenek a piacon. (Office of the United States Trade Representative, 2016)

A legjelentősebb nemzetközi együttműködések és szervezetek munkájának és intézkedéseinek bemutatása után szeretnék áttérni a hazai gyakorlatra, ugyanis Magyarországon 2008 óta működik egy testület, melynek kifejezett célja a hamisítás elleni fellépés és melynek keretein belül kidolgozásra került a Hamisítás Elleni Nemzeti Stratégia, ami szintén nagy előrelépést jelent a hamisítványok visszaszorításáért folytatott harcban.

4.4. Hamisítás Elleni Nemzeti Testület (HENT)

A Hamisítás Elleni Nemzeti Testület célja, hogy kiszorítson a magyar piacról minden olyan hamis árucikket, amely veszélyt jelenthet a fogyasztók testi és lelki egészségére, növelje a szellemi tulajdonjog védelmét, hatékonyabbá tegye a jogsértések elleni fellépéseket, felhívja a közvélemény figyelmét a szellemi tulajdonjogok védelmének fontosságára, valamint megakadályozza a hamisításból származó jövedelmek visszaforgatását más illegális tevékenységekbe. Tagjai a szellemi tulajdon védelmével kapcsolatos feladat- és hatáskörrel bíró állami szervek, továbbá a tulajdonjogok védelmét képviselő társadalmi és gazdasági érdekképviselői intézmények képviselői. Elnöke az igazságügyi miniszter, jelenleg 2019. július 12-től dr. Varga Judit. A HENT javaslattevő, véleményező, illetve tanácsadói feladatok ellátására jogosult. Ezen feladatok nevesítve a következők:

- a hamisítás elleni nemzeti stratégia és ahhoz kapcsolódón egy cselekvési terv kidolgozása, ezek összehangolása;
- a hamisítás elleni nemzetközi és uniós szervek ajánlásainak, kezdeményezéseinek összehangolása a hazai gyakorlattal; hamisításra vonatkozó statisztikai adatok gyűjtése, elemzése;
- figyelemfelkeltő, oktatójellelű kampányok, rendezvények kezdeményezése, szervezése;
- rendészeti és igazságügyi szervek alkalmazottainak képzése a hamisítás elleni fellépés hatékonysága érdekében;
- javaslatok megfogalmazása a szellemi tulajdonjogok érvényesítésére vonatkozó jogszabályok alkotására és módosítására. (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, dátum nélk.)

A feladatok operatív végzésére hat aktív munkacsoport áll rendelkezésre, név szerint a Műtárgyhamisítás elleni munkacsoport, a Gyógyszerhamisítás elleni munkacsoport, a Jogérvényesítési munkacsoport, az Ipari és kereskedelmi szekció, a Tudatosságfejlesztési munkacsoport és az Infokommunikációs munkacsoport. Ezen kívül rendszeresen tartja a Testület a kapcsolatot európai társszervezetével, az Európai Bizottság által 2012 óta működtetett Szellemi Tulajdoni Jogsértések Európai Megfigyelőközpontjával. (Hamisítás Elleni Nemzeti Testület, dátum nélk.)

4.4.1. A hamisítás elleni nemzeti stratégia

A Hamisítás Elleni Nemzeti Testület 2008. június 30-ra kidolgozta a hamisítás elleni nemzeti stratégiát (HENS), mely 2010-ig bezárólag mutatott irányt a szellemi tulajdon védelmével kapcsolatos kérdésekben. A stratégia elsődleges célja a hamisításhoz kapcsolható jogsértésekkel kapcsolatos statisztikai adatok gyűjtése volt, melyek tárolására egy nyilvános adatbázist hozott létre. Különös figyelmet fordítottak az élelmiszeriparban, gyógyszeriparban és az ún. kreatív iparágakban előforduló hamisításra azon okból kifolyólag, hogy ezeken a területeken gyors intézkedések végrehajtására van szükség a tömeges esetszám miatt. A stratégia irányt mutatott a szellemi tulajdonjogok megsértésével kapcsolatos válaszlépések kidolgozásában, meghatározta a cselekvés eszközeit, megállapított a végrehajtás monitorozásának és a hatékonyságvizsgálatnak szempontjait, valamint intézkedési tervet hozott létre az egyes intézkedések, azok felelősei és az azokhoz rendelt indikátorok meghatározásának céljából. (Kovács, 2008)

A HENS a cselekvési irányokat és intézkedéseket három fogalom köré csoportosította: statisztika, tudatosságnövelés, jogérvényesítés. Ennek megfelelően a hamisítványokkal összefüggő jogsértésekről statisztikák gyűjtése, az adatok gyűjtéséhez és értékeléséhez a megfelelő módszertan kidolgozása, a nyilvánosság által hozzáférhető és egyszerűen kezelhető adatbázis létrehozása, illetve a hamisítás gazdasági következményeinek előrejelzésére vonatkozó eljárások kidolgozása elengedhetetlen. Erre azért van szükség, hogy fel lehessen mérni a magyar piacon kialakult állapotot, valamint Magyarország eleget tehessen uniós jelentési kötelezettségének. Továbbá a tudatosságnövelés jegyében a szellemi tulajdon védelmével és a jogok érvényesítésével kapcsolatos továbbképzések szervezése a rendészeti és igazságügyi szervek munkatársainak részére, valamint figyelemfelhívó kampányok, rendezvények megtartása, melyeknek célcsoportjába tartoznak különösen a kis-és középvállalkozások, a fogyasztók és a fiatalok szerepel a stratégiában. Végül a harmadik pillér,

azaz a jogérvényesítés bővebben az azzal összefüggő jogszabályi környezet, jogalkalmazás, a jogosultakat támogató intézkedések és eszközök alkalmazásának monitorozását, esetleges módosítások, új eszközök és intézkedések javaslatát, előterjesztését jelenti. (Kovács, 2008)

4.5. Egyéb megoldások a hamisítás ellen

A hamisítás jelenléte komoly anyagi károkat okoz számos országban és ronthatja az e tevékenységben élen járó gazdaságok kereskedelmi kapcsolatait. A Kínában gyártott hamisítványok nagy hírnévre tettek szert, hazánkban is gyakran mondják az olcsó, gyenge minőségű termékre, ami egy nagyobb márka hasonmása, hogy „kínai”, még akkor is, ha származási országgént nem ez van feltüntetve. Kína kereskedelmi partnerei megőrzése és megnyugtatása érdekében folyamatos erőfeszítéseket tesz a hamisítás büntetése és a szellemi tulajdonjogokkal szembeni visszaélés csökkentése érdekében. 2018-ban Pekingben a Kínai Déli Tudományos és Technológiai Egyetem (University South Science & Technology China) szabadalmi kérelmet nyújtott be a hamisítás elleni szerkezetre, hamisítás elleni termékre és gyártási előállítására. A Kínai Állami Szellemi Tulajdoni Hivatal által közzétett kivonat szerint a hamisítás elleni szerkezet egy alaplapot tartalmaz, melyen számos pixelt (piros, zöld és kék) helyeztek el tömbökbe rendezve. Ezek a különböző színű pixelegységek mikro-nano struktúrákat foglalnak magukba. A hamisítás ellenes termék tartalmazza ezt a hamisítás ellenes szerkezetet, valamint egy fedőréteget, ami a pixelegységeket egy előre beállított minta alapján, tintasugaras nyomtatás segítségével takarja. A találmány által biztosított technikai séma személyre szabható, lehetővé teszi az alkalmazó vállalatok számára, hogy hatékonyabban küzdjék le a termékeik hamisítóival folytatott harcot. (Global IP News. Optics & Imaging Patent News, 2018)

Ezenkívül további előrelépés Kína részéről, hogy kereskedelmi megállapodást kötött az Európai Unióval, melynek célja, hogy megvédje az ún. tipikus európai termékeket a hamisítókkal szemben. A folyamat 2006-ban kezdődött és 2019 végére zárult le, melynek során 100 európai földrajzi jelzésű és eredetmegjelölésű termék védelméről egyeztek meg 100 kínai árucikk uniós védelméért cserébe. A listán például 12 spanyol tétel szerepel, melyek között megtalálhatóak borok, sajtok és olívaolajok, valamint az EU és Kína a kötelezettségvállalás hatálybalépésétől számított négy év elteltével további 175 termékre terjeszti ki a megállapodást közösségi referenciák alapján, melyből 36 Spanyolországé lesz. A kereskedelmi megállapodás megkötésének fő mozgatórugója volt, hogy Kínában egyre inkább elterjedtek a tipikus európai ételek hamis, másolt verziói. Több esetben előfordult, hogy egyes márkák a csalással való

megvadás elkerülése érdekében „hasznos/jellegű” néven árusították termékeiket, főként élelmiszereket. Ez a jelenség is a korábban említett Kunming városhoz hasonlóan a fogyasztók növekvő nyugati import iránti igényét fejezi, hiszen ezek az árucikkek valamikor luxuscikkeknek számítottak és csak az elit számára voltak elérhetőek. Ehhez hozzájárul még, hogy Kínában csak kevesen vannak tisztában azzal, hogy mit jelent a termékeken szereplő eredetmegjelölés, milyen célt szolgál ez, és előfordulhat, hogy nincsenek is tudatában annak, hogy bűncselekményt követnek el. Így a lakosság felvilágosítása érdekében feltétlenül szükség van a termékek megkülönböztetését célzó promóciós kampányok szervezésére. A kereskedelmi megállapodás hatására a jövőben várhatóan több európai árucikk fog a térségbe áramlani a növekvő kereslet kielégítése érdekében. (EFE News Service, 2019)

Végül egy technológiai újítással zárom a fejezetet, amely a Lancaster Egyetem fejlesztése. Egy telefonos applikációról van szó, ami képes az árucikkek széles körének átvizsgálásra, legyen szó akár gépjárművek alkatrészeiről vagy luxuscikkekről. Az új találmány kivitelezését a legerősebb, legvékonyabb és legsokoldalúbb anyag, a grafén tette lehetővé, mely egy atom vastagságú, úgynevezett 2D anyag. Hogyha az ilyen anyagokat fény éri, az apró tökéletlenségeik ragyognak, ami miatt úgy érzékelhető, mintha az anyag maga is fényt bocsátana ki. Ez a ragyogás jelként mérhető, amely az anyag csak egy kis részén jellemző. A jel ezután számjeggyé alakítható, digitális ujjlenyomatot hozva létre. Az alkalmazás letöltői ezután okostelefonjaik segítségével beszkenelhetik a termékeken található optikai címkét, amely a 2D ujjlenyomatot összeveti a gyártó adatbázisával, megállapítva, hogy eredeti-e. Ez a szabadalmaztatott találmány segítséget nyújthat a termékhamisítás és digitális identitás hamisítása ellen, melyet a világ legdrágább bűncselekményei között tartanak számon. Az applikációt 2018-ban tervezték a nyilvánosság számára elérhetővé tenni, azonban dolgozatomban írásakor még nem elérhető a nagy alkalmazásletöltő szolgáltatóknál. (DQ Channels, 2017)

Összegzésként elmondható, hogy a nemzetközi szervezetek folyamatosan foglalkoznak ezzel a világméretű problémával, számos szakosodott intézményt hozva létre a hamisítványok terjesztésének visszaszorítása érdekében. A hamisítók a nemzetközi szervezetek által bevezetett szigorú korlátozó intézkedések ellenére tovább folytatják munkájukat, alkalmazkodva az innováció alkotta lehetőségekhez. A fejlesztésnek indult új technológiáknak köszönhetően azonban a jövőben lehetővé válik a vállalatok számára, hogy eredményesebben védjék meg termékeiket és fogyasztóikat a hamisítványok jelentette veszélyektől. Azonban amíg lesznek olyan vásárlók, akik előnyben részesítik az olcsóbb, másolt termékeket, ez a küzdelem sosem zárulhat le teljesen.

ÖSSZEFOGLALÁS

Ahogy azt már szakdolgozatomban több alkalommal kiemeltem, a hamisítás egy számos veszéllyel fenyegető tevékenység, mely nem kíméli sem a világmárkákat, sem a kis-és közép vállalkozásokat, sem az egyszerű vásárlókat. Jelenleg a világban rengeteg nemzetközi és nemzeti szervezet foglalkozik a jelenség visszaszorításával, azonban a hamisítók alkalmazkodnak az innováció adta lehetőségekhez, és a hatósági ellenőrzéseket kikerülve újabb és újabb módszerekkel próbálkoznak olcsó, másolt termékeik terjesztésével. Ahogy azt a legtöbb, hamisítás elleni védekezésre szakosodott intézmény felismerte, elengedhetetlen a lakosság bevonása a hatékonyság érdekében, hiszen amíg vannak olyan fogyasztók, akik nincsenek tudatában annak, hogy milyen súlyos károkat okozhat, ha vásárlásaikkal ezeket a személyeket, vállalkozásokat támogatják, addig sosem lesz teljes, eredményes a hamisítókkal szembeni védekezés.

Az előző fejezetekben megvizsgáltam a világban jelenlevő, az Európai Uniót és Magyarországot érintő aktuális tendenciákat, azzal a céllal, hogy az általam a bevezetésben felállított három hipotézisre választ kapjak. Ezek közül az első, melyben azt jelentettem ki, hogy annak ellenére, hogy nemzeti és nemzetközi szervezetek folyamatosan hoznak meg intézkedéseket, adnak ki publikációkat a témában, az átlagos magyar állampolgár sem hallgatólagos tudással, sem közvetlen tapasztalattal nem rendelkezik az illegális letöltés szankcionálását illetően. Ahogy azt az általam végzett kérdőíves felmérés is bizonyította, a fiatal felnőttek főként csak a hazai gyakorlattal kapcsolatban rendelkeznek ismeretekkel, melyek azonban nem pontosak. Nagy százalékuk tudja, hol keresse a szabályozásokat, viszont sokkal enyhébb büntetést kiszabását tartják valószínűnek a hamisítókkal szemben. A nemzetközi, hamisításellenes szervezetekről és munkájukról kevesen hallottak, ebben az esetben a konkrét szankciók elterjedtebbnek bizonyultak. Ezek alapján elmondható, hogy az első hipotézist az általam gyűjtött információk alapján részben sikerült bizonyítani, azaz az átlagos magyar fogyasztó rendelkezik valamilyen fajta tudással a témával kapcsolatban, azonban ezek az ismeretek gyakran nem helytállóak.

A második hipotézisem arra vonatkozott, hogy a magyar fogyasztók leginkább anyagi megfontolásból választják a hamisítványokat, azonban, ha nem lenne jelentős különbség az ár tekintetében, akkor az eredeti terméket vásárolnák meg/használnák a kétes eredetűvel szemben. Ezt az állítást is csak részben tudtam bizonyítani, mivel ahogy az a vizsgált kutatási jelentésekből és az általam végzett felmérésből is egyértelműen kiderült, az ár jelentős

befolyással bír a magyar lakosság vásárlási döntéseire, viszont egy esetleges árcsökkenés nem hatna jelentősen ösztönzőleg a felhasználókra, hiszen többségük a jelenlegi piaci árat sem tartja túlzónak. Ezenkívül az is kiderült a kérdőívem elemzése során, hogy a mintába került fiatal felnőttek, fiatal középkorúak nagy hányada azért fogyasztja az illegális weboldalak kínálta tartalmakat, mivel azok ingyen elérhetőek számára, és nem szeretnék olyanért pénzt kiadni, amit ilyen módon is megszerezhetnek.

Ennek megfelelően a harmadik állításom, hogy a magyar felhasználó nem hajlandó fizetni olyan online elérhető tartalomért, amely ingyen is elérhető a számára, még akkor sem, ha ez a módszer nem legális. Ezt a hipotézist alátámasztották az kérdőívemre érkezett válaszok, mivel a válaszadók több mint fele ezt tartotta a leglényegesebb érvnek az illegális, kalózzoldalak használata mellett. Továbbá a megkérdezettek több mint egynegyedének saját bevallása szerint nincs pénze más módon megszerezni ezeket a tartalmakat, így a hajlandóság mellett azzal is számolni kell, hogy mindig lesznek olyanok, akik nem tudnak ilyen szolgáltatásokra pénzt áldozni, ezért ők még árcsökkentés esetén is hűek maradnak a kétes eredetű weboldalakhoz.

Összegezve megállapítható, hogy a hamisítás elleni küzdelem minden gazdasági szereplőnek érdeke, számos eszköz áll erre a célra jelenleg is rendelkezésükre, azonban a maximális hatékonyság elérése érdekében elengedhetetlen, hogy a közvélemény figyelmét is felkeltsék a jelenség veszélyeivel kapcsolatban, és elérjék az együttműködést, mivel az egyszerű felhasználóknak is érdeke, hogy eszközeik, adataik kockáztatása nélkül, biztonságosan élvezhessék a világháló nyújtotta lehetőségeket. Különösen fontos ez az online elérhető tartalmak esetében, hiszen ebben az esetben nehezebb dolga van a hatóságoknak, mert ahogy már említettem, a technológiai innováció adta lehetőségek a hamisítóknak is kedveznek. Úgy vélem, ha az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala és a magyar Hamisítás Elleni Nemzeti Testület tovább folytatja tevékenységét és erőteljesebb lépéseket tesz a közvélemény bevonására a hamisítás visszaszorítása érdekében, hazánkban a következő évtized folyamán jelentősen fog csökkenni az illegális termékeket, tartalmakat választók aránya.

IRODALOMJEGYZÉK

- Artisjus.hu. (2020). *Kezdőlap*. Letöltés dátuma: 2020. október 19, forrás: <https://www.artisjus.hu/>
- Az Európai Unió Hivatalos Lapja. (2017. október 13). *Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A hamisított és kalóztermékek iparága(saját kezdeményezésű vélemény)*. Letöltés dátuma: 2020. május 28., forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017IE0703&from=MT>
- Büntetőjog.Infó. (dátum nélk.). *Btk. 419. § Versenytárs utánzása*. Letöltés dátuma: 2020. október 10, forrás: <https://buntetojog.info/kulonos-resz/btk-419-%C2%A7-versenytars-utanzasa/>
- Congress.gov. (2011). *H.R.3261 - Stop Online Piracy Act*. Letöltés dátuma: 2020. november 12, forrás: <https://www.congress.gov/bill/112th-congress/house-bill/3261?q=hr3261>
- Congress.gov. (2015). *H.R.234 - Cyber Intelligence Sharing and Protection Act*. Letöltés dátuma: 2020. november 12, forrás: <https://www.congress.gov/bill/114th-congress/house-bill/234>
- Dow Jones Institutional News. (2018). *On Amazon, Fake Products Plague Smaller Brands*. *Dow Jones Institutional News*. Letöltés dátuma: 2020. június 5., forrás: <https://search.proquest.com/docview/2071996715/8DD5026A77FF4826PQ/11?accountid=176811>
- DQ Channels. (2017). *Soon, an app to detect fake products*. *DQ Channels*. Letöltés dátuma: 2020. június 5., forrás: <https://search.proquest.com/docview/1917001978/8DD5026A77FF4826PQ/10?accountid=176811>
- EFE News Service. (2019). *Goodbye to fakes? China commits to protect typical European products: CHINA EU (Feature)*. *EFE News Service*. Letöltés dátuma: 2020. június 6., forrás: <https://search.proquest.com/docview/2316716198/3B9859C531F648E0PQ/9?accountid=176811>
- EFE News Service. (2019). *Online shopping flooding Southeast Asia with fake products: SOUTHEAST ASIA COUNTERFEIT GOODS*. *EFE News Service*. Letöltés dátuma: 2020. június 6., forrás: <https://search.proquest.com/docview/2315342234/3B9859C531F648E0PQ/1?accountid=176811>
- Európai Bizottság. (2018). *Taxation and Customs Union*. Letöltés dátuma: 2020. október 27, forrás: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/facts_figures_en.pdf

- Európai Bizottság. (dátum nélk.). *International cooperation on product safety*. Letöltés dátuma: 2020. október 17, forrás: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/product-safety-and-requirements/product-safety/international-cooperation-product-safety_hu
- Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala. (2012). *ACIST Database*. Letöltés dátuma: 2020. június 2., forrás: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/resources/acist/terms_and_conditions_ACIST_en.pdf
- Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala. (2016. március 23). *ACIST - Anti-Counterfeiting Intelligence Support Tool*. Letöltés dátuma: 2020. június 3, forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=STW58SGjCdE>
- Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala. (2019. szeptember). *2013–2017. ÉVI JELENTÉS A SZELLEMITULAJDON-JOGOK UNIÓS ÉRVÉNYESÍTÉSÉRŐL: EREDMÉNYEK AZ EURÓPAI UNIÓS HATÁROKON ÉS A TAGÁLLAMOKBAN*. Letöltés dátuma: 2020. május 29., forrás: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2019_Report_on_Enforcement_of_IPR_at_EU_borders_and_in_MS_2013_2017/2019_Report_on_enforcement_of_IPR_at_EU_borders_and_in_MS_2013_2017_Ex_Summ_hu.pdf
- Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala. (2019a. október). *2019 Intellectual Property and Youth Scoreboard*. Letöltés dátuma: 2020. november 2, forrás: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/IP_youth_scoreboard_study_2019/IP_youth_scoreboard_study_2019_en.pdf
- Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala. (2019b. november). *ONLINE COPYRIGHT INFRINGEMENT IN THE EUROPEAN UNION*. Letöltés dátuma: 2020. november 1, forrás: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/quantification-of-ipr-infringement/online-copyright-infringement-in-eu/online_copyright_infringement_in_eu_en.pdf
- Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala. (2019c. november 27). *Online pirated content access slows down in the EU but illegal IPTV providers gain nearly EUR 1 billion*. Letöltés dátuma: 2020. október 31, forrás: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/quantification-of-ipr-infringement/online-copyright-infringement-in-eu/online-copyright-infringement-in-eu_pr_uk_en.pdf
- Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala. (2019d. november). *Illegal IPTV in the European Union - Research on online business models infringing intellectual property rights - Phase 3*. Letöltés dátuma: 2020. október 31, forrás: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2019_Ille

gal_IPTV_in_the_European_Union/2019_Illegal_IPTV_in_the_European_Union_Full_en.pdf

Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala. (2020). *A hamisított áruk tényleges kereskedelmi útvonalainak feltérképezése*. Letöltés dátuma: 2020. május 28., forrás: EUIPO - Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/Mapping_the_real_routes_of_trade_in_fake_goods/Mapping_the_Real_Routes_of_Trade_in_Fake_Goods_exec_hu.pdf

Global IP News. Optics & Imaging Patent News. (2018). University South Science & Technology China Files Chinese Patent Application for Anti-Fake Structure, Anti-Fake Product and Manufacture Method for Same. *Global IP News. Optics & Imaging Patent News*. Letöltés dátuma: 2020. június 4., forrás: <https://search.proquest.com/docview/2045986677/8DD5026A77FF4826PQ/4?accountid=176811>

Hamisítás Elleni Nemzeti Testület. (2010). *HENT füzet: Tények és adatok a hamisításról*. Letöltés dátuma: 2020. június 2., forrás: http://www.hamisitasellen.hu/wp-content/uploads/2013/11/HENT_2fuzet_Tenyek_adatok_a_hamisitasrol_ONLINE_20101207.pdf

Hamisítás Elleni Nemzeti Testület. (2019). *A hamis termékekkel és az illegális forrásból származó szerzői jog által védett tartalmakkal kapcsolatos lakossági attitűdök alakulása 2009-2019 között*. Letöltés dátuma: 2020. május 29., forrás: http://www.hamisitasellen.hu/wp-content/uploads/2019/11/HENT_TARKI_2019_%C3%89VES_omnibusz.pdf

Hamisítás Elleni Nemzeti Testület. (dátum nélk.). *Rólunk*. Letöltés dátuma: 2020. május 30., forrás: Hamisítás Elleni Nemzeti Testület: <http://www.hamisitasellen.hu/testuletrol/rolunk/>

HBO Go. (2020). *Kezdőlap*. Letöltés dátuma: 2020. november 12., forrás: https://hbogo.hu/register?gclid=CjwKCAiA17P9BRB2EiwAMvwNyBB1CBrlwj2d6n6NcYE6b2hM0CTI1gxnBRIRefiVKavMLTH3GyNneBoCgdwQAvD_BwE

HEOL.hu. (2016. július 7). *Hamis áru: elég szigorú a büntetés*. Letöltés dátuma: 2020. október 10., forrás: HEOL.hu - a Heves megyei hírportál: https://www.heol.hu/heves/kek-hirek-bulvar-heves/hamis-aru-eleg-szigoru-a-buntetes-673366/?fbclid=IwAR0YJVwNeMPHdN6ybDIbPuRTltDyjS_QSOLWNUia5JNKv2nXoP37-M-vk4

Huppertz and Powers, S.C. (2019. február 11). *Internet Crime: Penalties for Illegal Streaming*. Letöltés dátuma: 2020. október 13., forrás: <https://waukeshacriminalattorneys.com/internet-crime-penalties-illegal-streaming/>

- International AntiCounterfeiting Coalition. (2020). *What is counterfeiting?* Letöltés dátuma: 2020. október 28, forrás: <https://www.iacc.org/resources/about/what-is-counterfeiting>
- Kovács, G. (2008). *Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó bűncselekmények nyomozása.* Letöltés dátuma: 2020. május 29., forrás: [http://www.5mp.eu/fajlok/kgyula/szerzoi_vagy_szerzoi_joghoz_kapcsolodo...\(szakdolgozat\)_www.5mp.eu_.pdf](http://www.5mp.eu/fajlok/kgyula/szerzoi_vagy_szerzoi_joghoz_kapcsolodo...(szakdolgozat)_www.5mp.eu_.pdf)
- Lee, M. (2011). Blue, yellow and fake; China's penchant for fake products expands to the whole brand experience. *National Post*. Letöltés dátuma: 2020. június 4., forrás: <https://search.proquest.com/docview/881341619/8DD5026A77FF4826PQ/6?accountid=176811>
- Nádudvari, Z. (2006). Szállítható javak hamisításának gazdasági hatása. *Gazdaság és Statisztika*. Letöltés dátuma: 2020. május 28., forrás: <https://www.ksh.hu/docs/files/476769.PDF>
- Netflix. (2020). *Árak és díjcsomagok*. Letöltés dátuma: 2020. november 12, forrás: <https://help.netflix.com/hu/node/24926>
- OECD. (2020. március 23). *Trade in Counterfeit Pharmaceutical Products*. Letöltés dátuma: 2020. október 27, forrás: <https://www.oecd.org/corruption/trade-in-counterfeit-pharmaceutical-products-a7c7e054-en.htm>
- Office of the United State Representative. (2011). *Anti-Counterfeiting Trade Agreement (ACTA)*. Letöltés dátuma: 2020. október 31, forrás: <https://ustr.gov/acta>
- Office of the United States Trade Representative. (2016). *2016 Special 301 Report*. Letöltés dátuma: 2020. június 3., forrás: <https://ustr.gov/sites/default/files/USTR-2016-Special-301-Report.pdf>
- Office of the United States Trade Representative. (2017). *2017 Special 301 Report*. Letöltés dátuma: 2020. június 3., forrás: <https://ustr.gov/sites/default/files/301/2017%20Special%20301%20Report%20FINAL.PDF>
- Office of the United States Trade Representative. (2019). *2019 Special 301 Report*. Letöltés dátuma: 2020. június 3., forrás: https://ustr.gov/sites/default/files/2019_Special_301_Report.pdf
- Office of the United States Trade Representative. (2020). *2020 Special 301 Report*. Letöltés dátuma: 2020. június 3., forrás: https://ustr.gov/sites/default/files/2020_Special_301_Report.pdf
- Piac és Profit. (2020. április 09.). *Brutális lökést kaphat az online vásárlás*. Letöltés dátuma: 2020. október 15., forrás: Piac és Profit: https://piacesprofit.hu/kkv_cegblog/brutalis-lokest-kaphat-az-online-vasarlas/

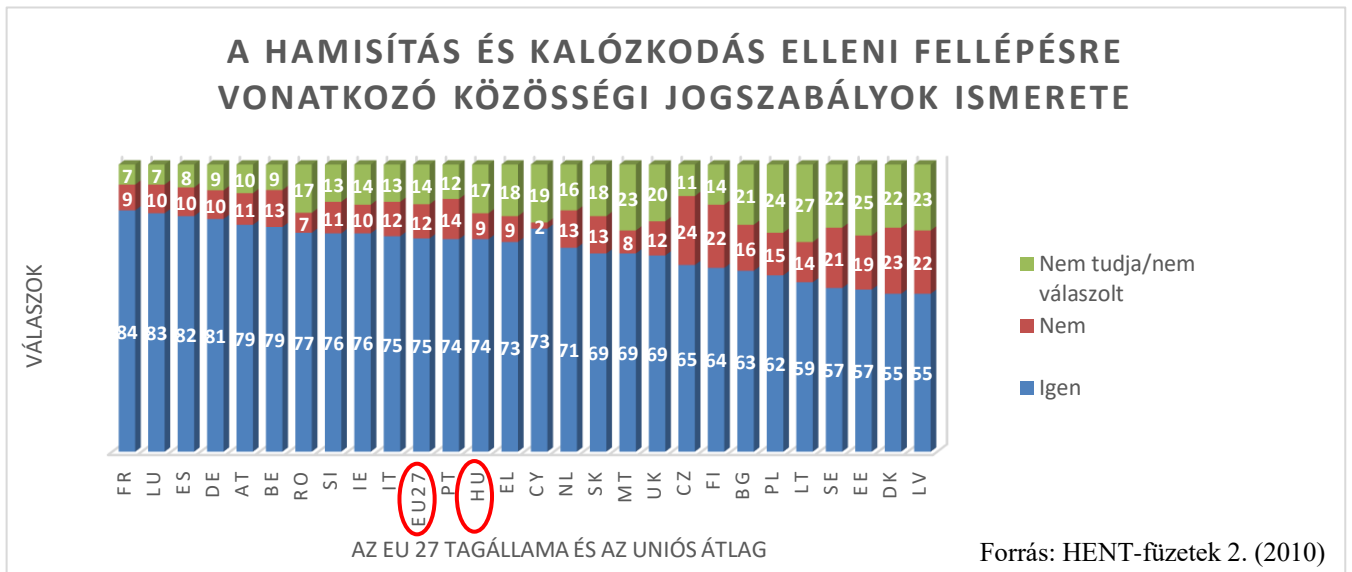
Radisics, J. (1906). *Hamisított régiségek*. Budapest, Pest, Magyarország. Letöltés dátuma: 2020. október 15, forrás: <http://www.mke.hu/lyka/05/291-302-hamis.htm>

Software.org. (2020). *BSA Foundation*. Letöltés dátuma: 2020. november 12, forrás: <https://software.org/>

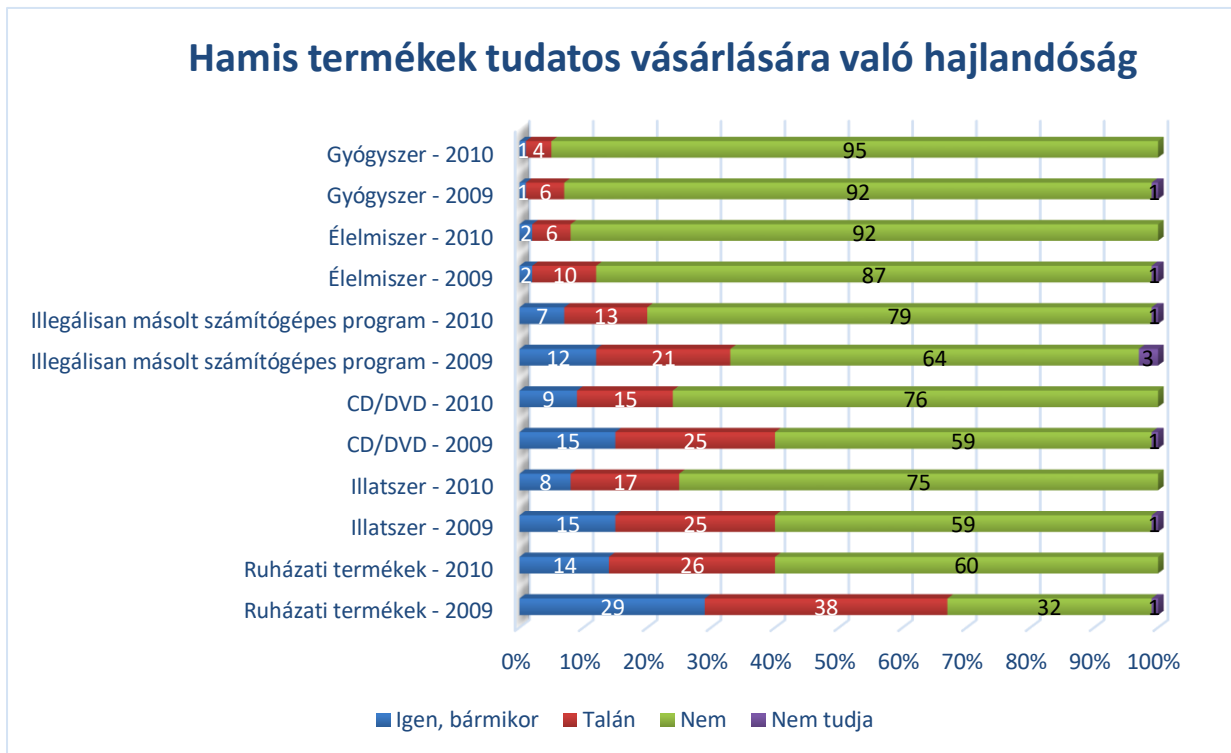
World Trade Organization. (1995). *Overview: the TRIPS Agreement*. Letöltés dátuma: 2020. november 12, forrás: https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/intel2_e.htm

MELLÉKLETEK

1. Melléklet: A hamisítás és kalózkodás elleni fellépésre vonatkozó közösségi jogszabályok ismerete (Forrás: HENT-füzetek 2.)

2. Melléklet: Hamis termékek tudatos vásárlására való hajlandóság (Forrás: HENT-füzetek 2.)

Forrás: HENT-füzetek 2. (2010)

3. Melléklet: A hamis termékek vásárlásának lehetséges okai (Forrás: Hamisítás Elleni Nemzeti Testület)

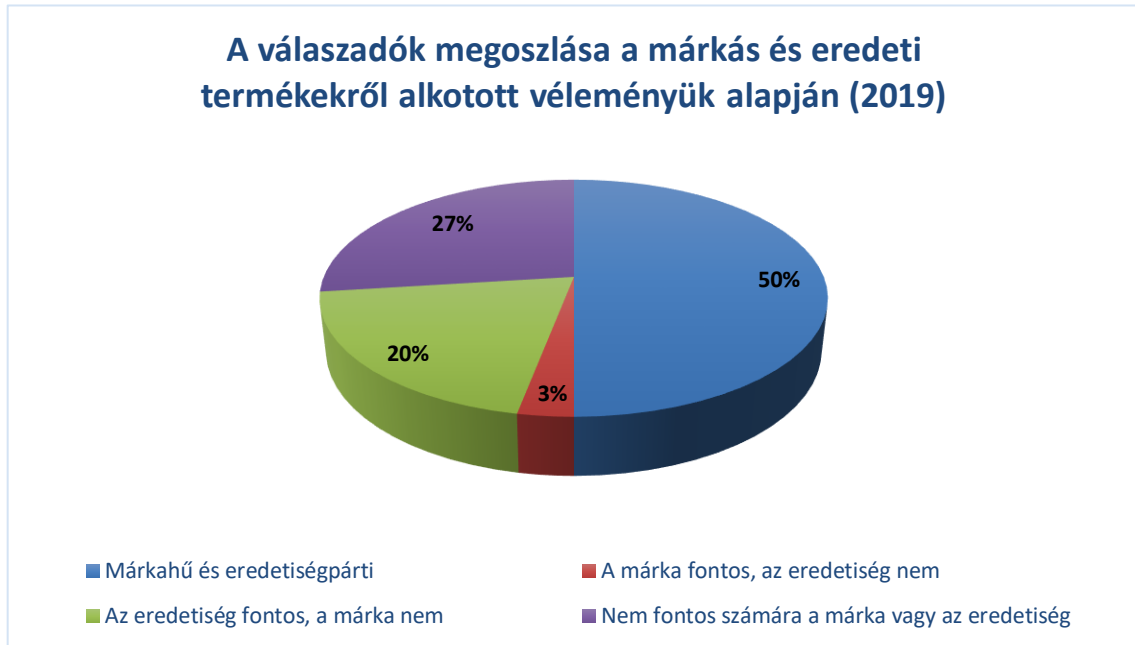
2018	Általában (N=212)	Ruha (N=166)	Illatszer (N=49)	Élelmiszer (N=40)	CD, DVD (N=20)*	Program (N=22)*	Gyógyszer (N=11)*
Mert olcsó volt	<u>70</u>	<u>72</u>	<u>88</u>	70	<u>95</u>	<u>77</u>	<u>91</u>
Nem volt gond a minőségével	59	62	78	<u>80</u>	60	59	64
Nem is érdekelte, hogy hamis vagy nem, szüksége volt rá	41	45	31	58	35	27	36
Egyéb	3	1	2	3	0	9	9
2019	Általában (N=161)	Ruha (N=173)	Illatszer (N=46)	Élelmiszer (N=35)	CD, DVD (N=25)*	Program (N=12)*	Gyógyszer (N=15)*
Mert olcsó volt	<u>51</u>	<u>60</u>	44	43	43	53	20
Nem volt gond a minőségével	46	41	45	<u>66</u>	<u>60</u>	<u>67</u>	<u>47</u>
Nem is érdekelte, hogy hamis vagy nem, szüksége volt rá	31	30	25	18	34	10	30
Egyéb	2	0	0	0	0	0	9

Forrás: Hamisítás Elleni Nemzeti Testület (2019)

Mivel a kérdés esetében több választ is meg lehetett jelölni az oszlopok összege a 100%-ot meghaladhatja.

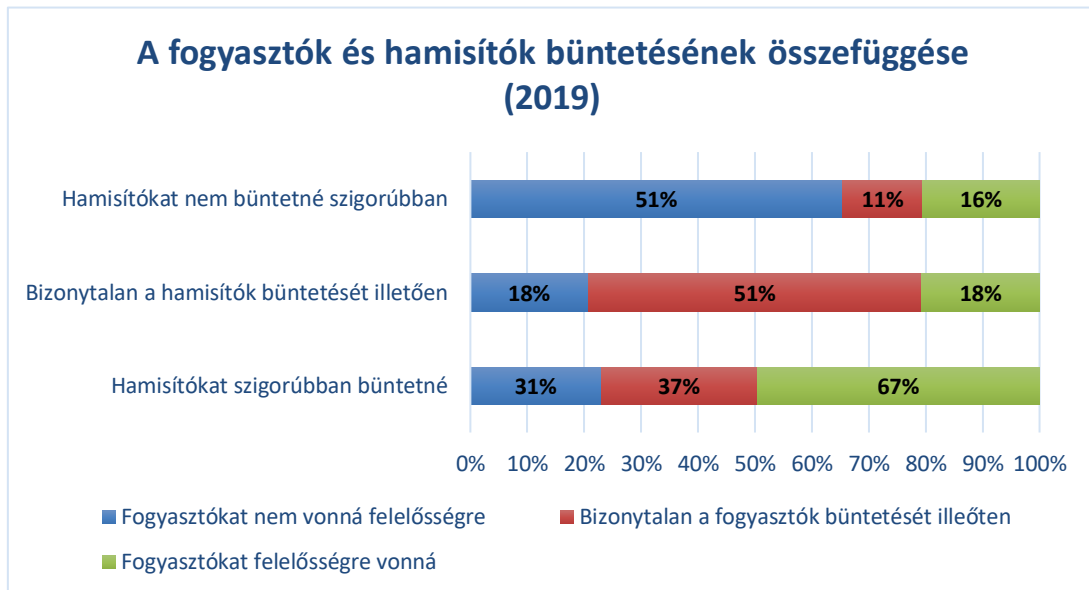
*Alacsony esetszámok. Az eredmények tájékoztató jellegűek.

4. Melléklet: A válaszadók megoszlása a márkás és eredeti termékekről alkotott véleményük alapján (Forrás: Hamisítás Elleni Nemzeti Testület)

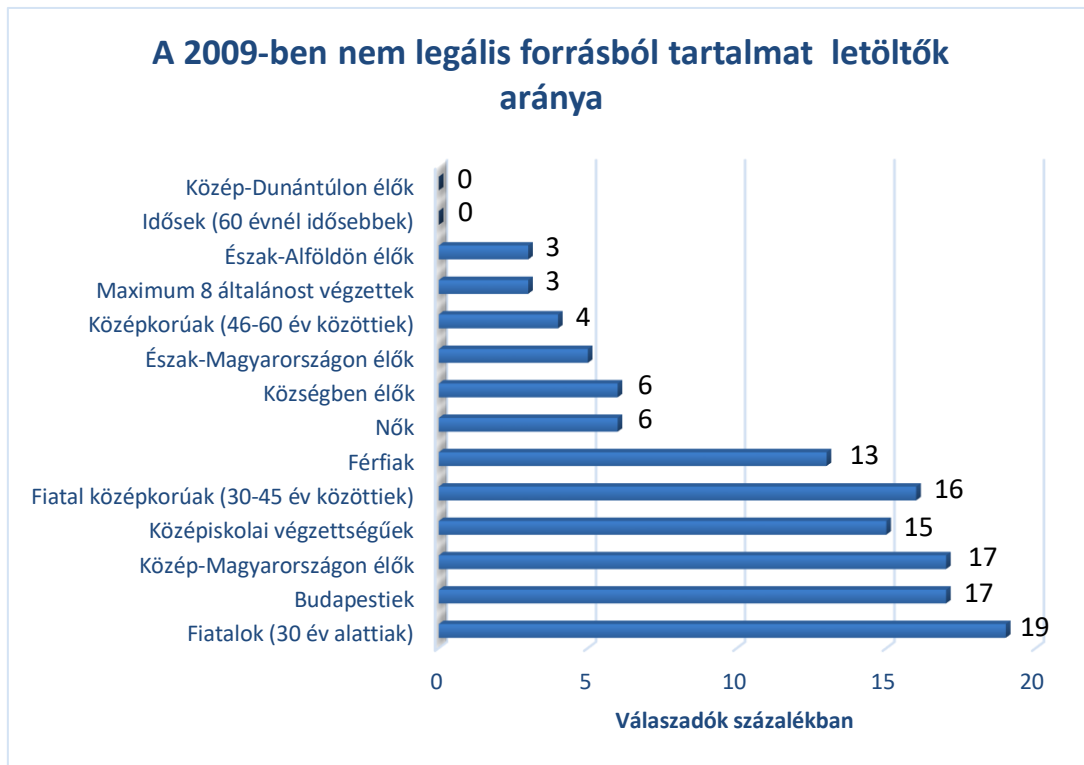
Forrás: Hamisítás Elleni Nemzeti Testület (2019)

5. Melléklet: A fogyasztók és hamisítók büntetésének összefüggése (Forrás: Hamisítás Elleni Nemzeti Testület)

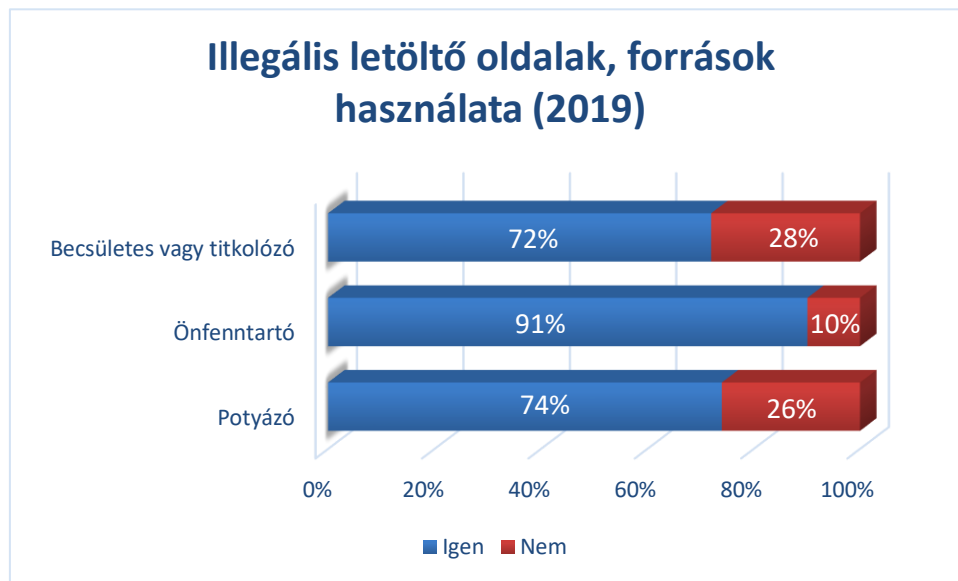
Forrás: Hamisítás Elleni Nemzeti Testület (2019)

**6. Melléklet: A 2009-ben nem legális forrásból tartalmat letöltők aránya
(Forrás: HENT-füzetek 2.)**

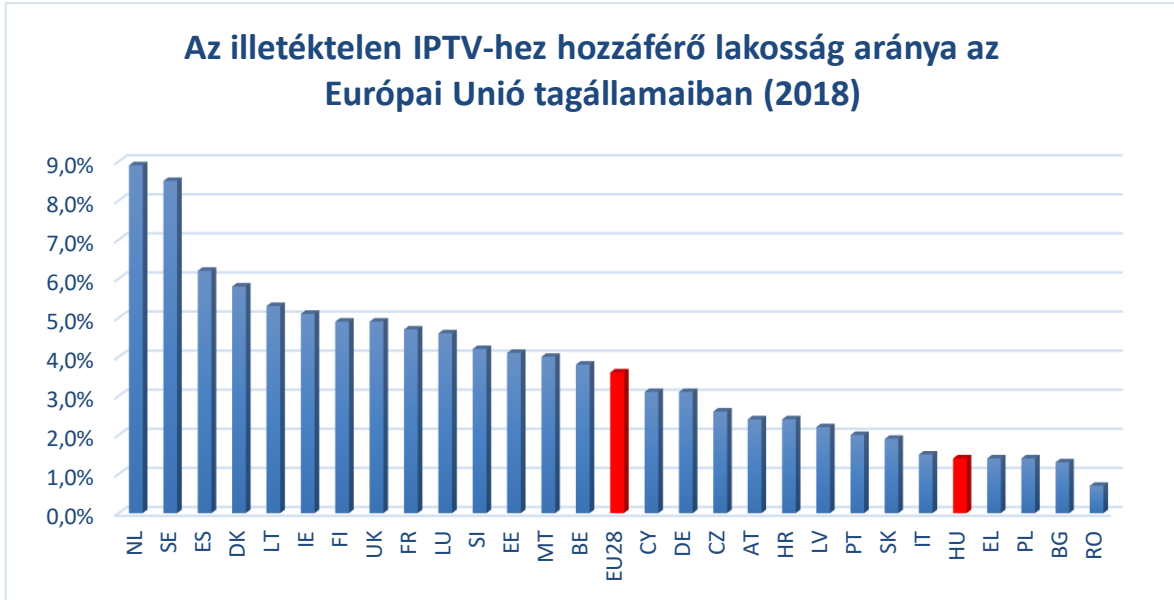
Forrás: HENT-füzetek 2. (2010)

7. Melléklet: Illegális letöltő oldalak, források használata (Forrás: Hamisítás Elleni Nemzeti Testület)

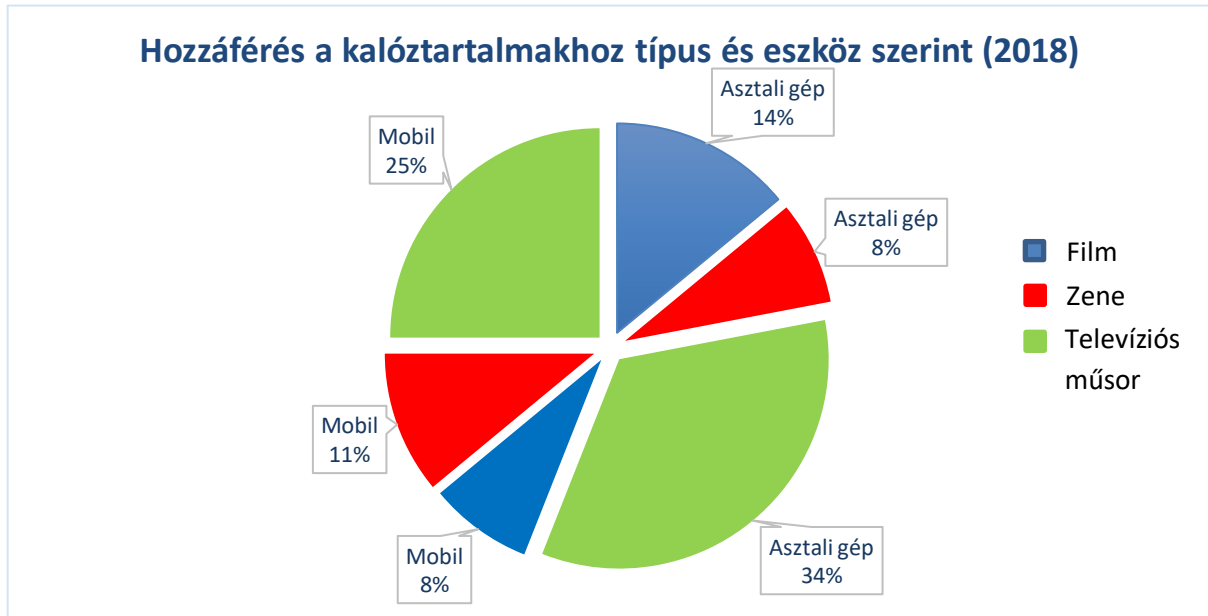
Forrás: Hamisítás Elleni Nemzeti Testület (2019)

8. Melléklet: Az illetéktelen IPTV-hez hozzáférő lakosság aránya az Európai Unió tagállamaiban (Forrás: Eurostat Household Survey)

Forrás: Eurostat Household Survey (2018)

9. Melléklet: Hozzáférés a kalóztartalmakhoz típus és eszköz szerint (Forrás: Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala)

Forrás: Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (2019)

10. Melléklet: Az általam készített kérdőív

Internethasználat és hamisítás

Kedves Kitöltő!

Szilvási Petra vagyok, a Budapesti Gazdasági Egyetem nemzetközi gazdálkodás szakos harmadéves hallgatója. Alábbi kérdőívemmel a 18 éven felüli magyar lakosok interneten található hamisított tartalmakhoz (filmek/zenék, szoftverek, könyvek) való viszonyulását, és ezek választásának motivációit a legális lehetőségek helyett szeretném vizsgálni. Kérem, a kitöltésével járuljon hozzá szakdolgozatom sikerességéhez. Maximum 10 percet vesz igénybe és teljesen anonim, a válaszokat összesítve kezelem.

Köszönöm a segítséget!

1.) Ön használna-e olyan ingyenes internetes oldalakat filmekhez, zenékhez való hozzáférés céljából, amelyekről tudja vagy sejti, hogy tartalma nem legális (nem az eredeti) forrásból származik?

- a) Igen, bármikor.
- b) Talán.
- c) Nem.

2.) Ön nézett meg filmet annak tudatában, hogy az nem legális forrásból származott?

- a) Igen, többször is.
- b) Egy alkalommal.
- c) Nem.
- d) Nem tudom.

3.) Ön töltött le az elmúlt évben az internetről filmet/zenei tartalmakat/szoftvert/könyvet annak tudatában, hogy az illegális forrásból származott?

- a) Igen, többször is.
- b) Egy alkalommal.
- c) Nem.

4.) Miért ezt a módszert választotta a tartalmak eléréséhez? Többet is jelölhet!

- a) Nem akarok fizetni azért, amit ingyen is megszerezhetek.
- b) Nincs pénzem máshonnan megszerezni ezeket a tartalmakat.
- c) Így a leggyorsabb és legegyszerűbb hozzáférni ezekhez a tartalmakhoz.
- d) Máshonnan nem tudom megszerezni ezeket a tartalmakat.
- e) Egyéb:

5.) Ön ismer-e olyan internetes forrásokat, ahol legálisan tud filmet/zenét/szoftvert nézni, hallgatni vagy letölteni?

- a) Igen.
- b) Nem.
- c) Nem tudom.

6.) Használ ilyen internetes forrásokat, ahol legálisan elérhetők ezek a tartalmak?

- a) Igen.
- b) Nem.

7.) Hajlandó lenne fizetni azért, hogy az interneten legális forrásból férhessen hozzá különböző tartalmakhoz? (pl. filmek, zenék, sorozatok)

- a) Igen.
- b) Nem.
- c) Talán, ha olcsóbb lenne.

8.) Ön szerint mi lenne az a maximális összeg, amely elkérhető lenne havonta ilyen szolgáltatás nyújtásáért? Csak egy számmal, forintban értve adja meg választát!

9.) Véleménye szerint milyen szankcióval jár hazánkban a termékek hamisítása?

- a) 500.000 Ft-tól 5.000.000 Ft-ig terjedő pénzbüntetéssel.
- b) 5.000.000 Ft-tól 50.000.000 Ft-ig terjedő pénzbüntetéssel.
- c) Öt évig terjedhető szabadságvesztéssel.
- d) Egy évig terjedő szabadságvesztéssel és pénzbüntetéssel.
- e) Két évig terjedő szabadságvesztéssel és közérdekű munkával.

10.) Ön szerint hol található a magyar gyakorlatban a hamisítást szabályozó rendelkezések?

- a) A Polgári törvénykönyvben.
- b) A Büntető törvénykönyvben.
- c) Az Infotv.-ben.
- d) Az interneten ingyenesen hozzáférhető jogtárakban.
- e) A NAV honlapján.

11.) Ismer olyan nemzetközi szabályozást, amely az illegális használat büntetésére irányul? Ha igen, kérem nevezze meg!

12.) Tud olyan példát mondani, hogy az illegális használat milyen büntetéssel járt? Ha igen, kérem nevezze meg!

13.) Egyetért-e az alábbi állításokkal?

	Teljesen egyetért.	Egyet is ért, meg nem is.	Nem ért egyet.
1. Az internetre feltöltött, nem legális forrásból származó film van olyan jó minőségű, mint az eredeti.			
2. Hosszú távon jobban megéri előfizetni a különböző tartalommegosztó oldalakra (pl. Netflix, HBO GO).			
3. A hamisítás miatt munkahelyek szűnnek meg.			
4. A hamisítványok kiszűrése érdekében gyakoribb és hatékonyabb ellenőrzésre van szükség.			
5. A kétes forrásból származó tartalmak birtoklását nem kell titkolni, sőt büszkélkedni lehet azzal, hogy milyen jó üzletet csináltunk.			
6. Aki az interneten hamisítványt árul, oszt meg másokkal, bűncselekményt követ el.			
7. Felismerhető, hogy a közzétett filmek, zenei tartalmak, szoftverek legálisan kerültek-e az internetre.			
8. Van elegendő internetes oldal, ahol legálisan lehet hozzáférni zenékhez, filmekhez.			
9. Szigorúbban kellene büntetni az interneten található nem eredeti filmek forrásait.			
10. A hamis tartalmak nézőit is felelősségre kellene vonni.			
11. A hamis tartalmak igénybevételelől elrettenheti az embereket a törvény szigora.			
12. A hamisítás elleni küzdelem csak a nagy, nemzetközi márkáknak fontos.			
13. Túl kevés szó esik a nyilvánosságban a hamisítványok veszélyeiről.			
14. Az olyan internetes oldalak, amik hamisított tartalmakat közvetítenek, veszélyt is jelenthetnek az őket használókra.			
15. Ha VPN-t használok, miközben illegálisan filmeket töltök le, a hatóságok nem tudják a tartózkodási helyem lenyomozni.			

14.) Véleménye szerint milyen veszélyekkel járhat, ha nem jogtisztan néz például filmeket? Több választ is megjelölhet!

- a) Szerintem egyáltalán nem jár veszéllyel.
- b) Ellophatják a számítógépen tárolt adataimat, dokumentumokat.
- c) Felhasználhatják az adataimat politikai célokra.
- d) Felhasználhatják az adataimat betöréshez, lopáshoz.
- e) Felhasználhatják az adataimat zsaroláshoz.
- f) Felhasználhatják az adataimat személyiséglopáshoz.
- g) Egyéb:

15.) Nem:

- a) Nő
- b) Férfi

16.) Életkor:

- a) 18 – 30 éves
- b) 31 – 45 éves
- c) 46 – 60 éves
- d) 61 évnél idősebb

17.) Lakóhely:

- a) Nyugat-Dunántúl (Győr-Moson-Sopron megye, Vas megye, Zala megye)
- b) Közép-Dunántúl (Komárom-Esztergom megye, Veszprém megye, Fejér megye)
- c) Dél-Dunántúl (Somogy megye, Tolna megye, Baranya megye)
- d) Észak-Magyarország (Nógrád megye, Heves megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
- e) Közép-Magyarország (Pest megye)
- f) Észak-Alföld (Jász-Nagykun-Szolnok megye, Hajdú-Bihar megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye)
- g) Dél-Alföld (Bács-Kiskun megye, Csongrád megye, Békés megye)

18.) Településtípus:

- a) Főváros
- b) Megyei jogú város
- c) Város
- d) Község

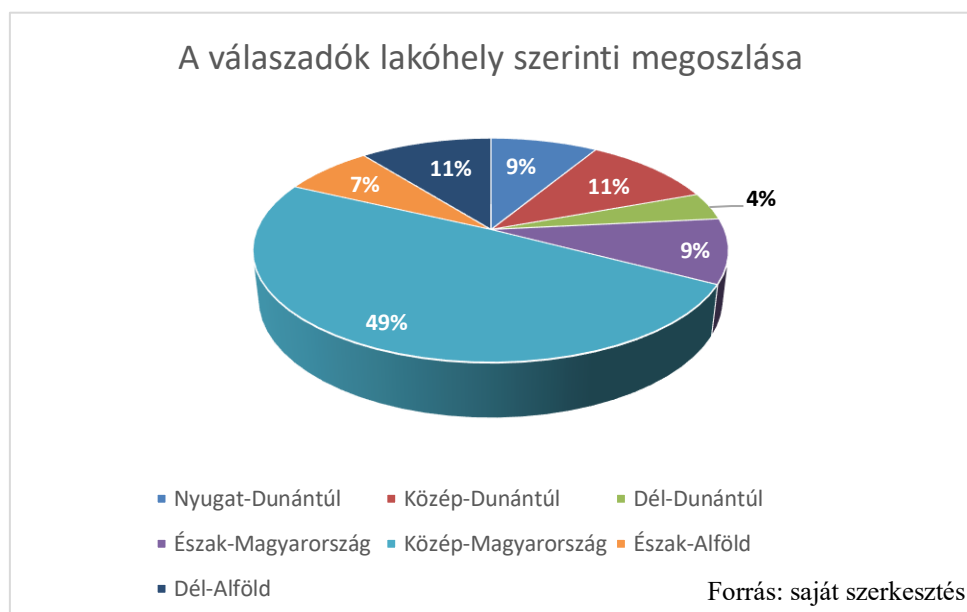
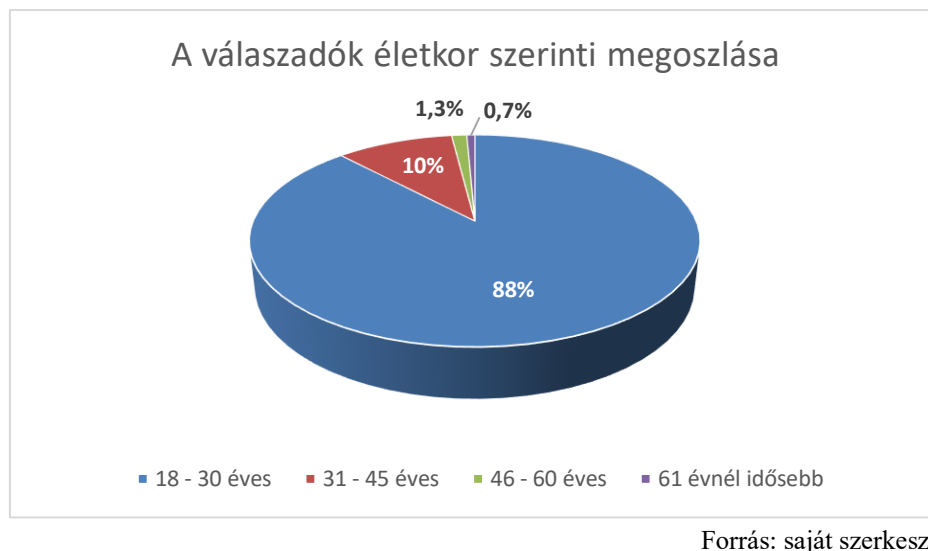
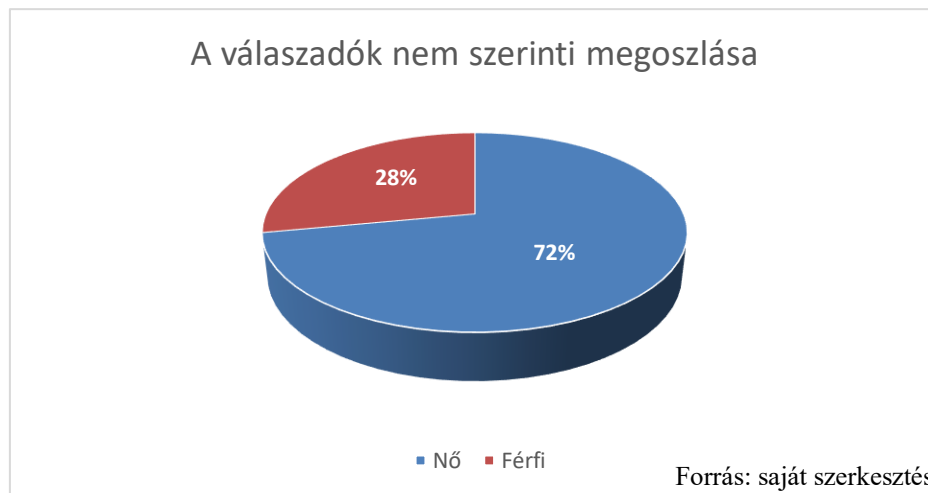
19.) Saját bevallása szerint melyik jövedelmi kategóriába tartozik?

- a) Jómódú
- b) Felső középréteg
- c) Középréteg
- d) Alsó középréteg
- e) Nélkülöző

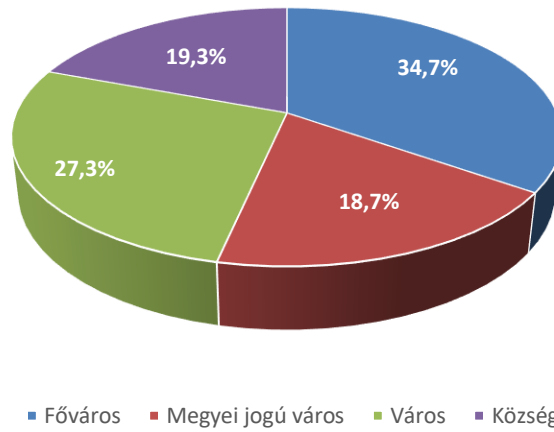
20.) Legmagasabb iskolai végzettség:

- a) Alapfokú
- b) Középfokú érettségi nélkül
- c) Középfokú érettségivel
- d) Felsőfokú

11. Melléklet: Kérdőívhez tartozó szocio-demográfiai adatok (Forrás: saját szerkesztés)

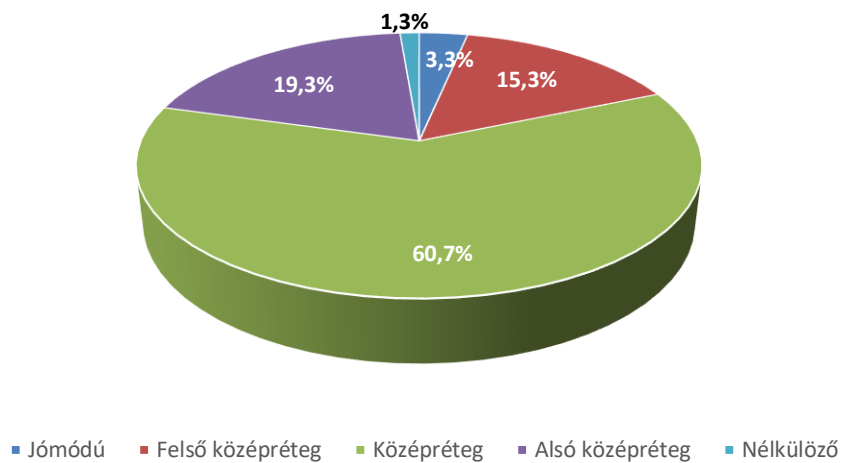

A válaszadók településtípus szerinti megoszlása

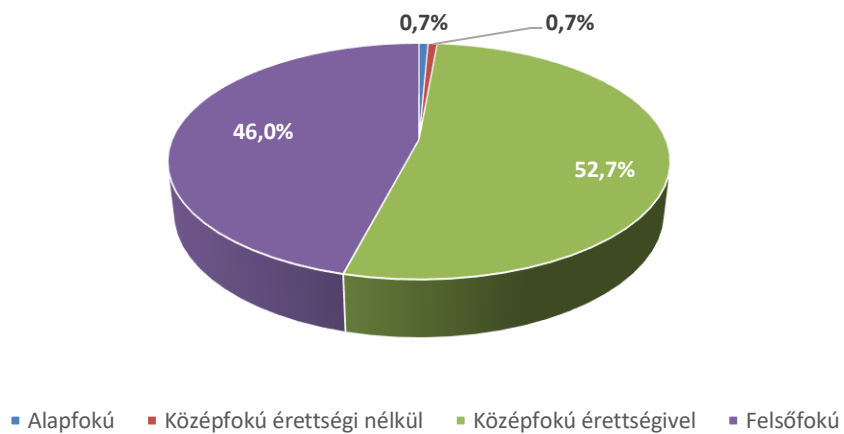
Forrás: saját szerkesztés

A válaszadók jövedelmi helyzet szerinti megoszlása

Forrás: saját szerkesztés

A válaszadók legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlása

Forrás: saját szerkesztés

12. Melléklet: Szerzői nyilatkozat eredetiségről

NYILATKOZAT

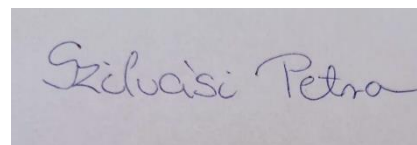
Alulírott SZILVÁSI PETRA büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2020. év november hónap 30. nap

.....
Szilvási Petra s.k.